

RUTES

AMAGADES DE MALLORCA

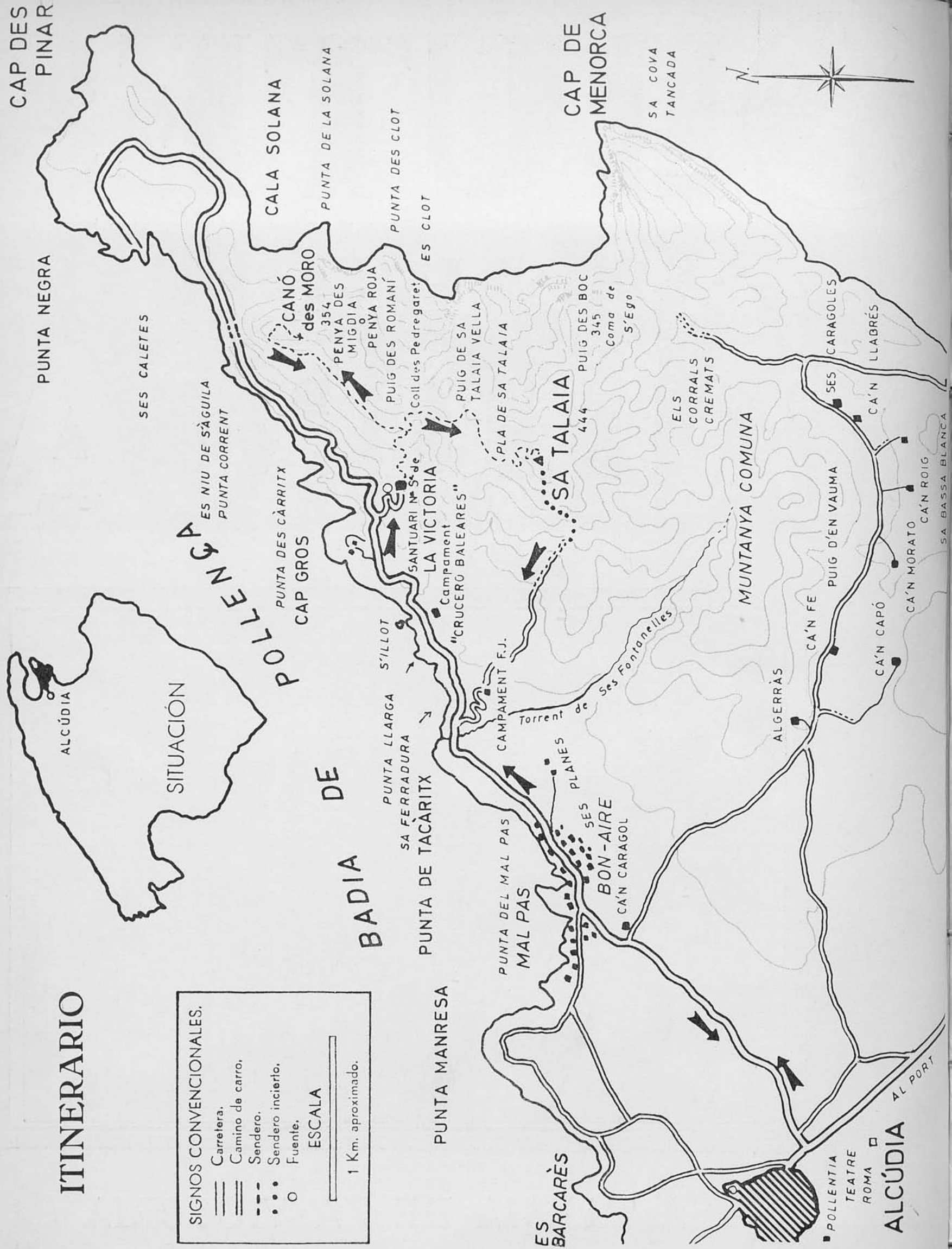
SA TALAIA DE LA VICTORIA
(ALCUDIA)

40

ITINERARIO

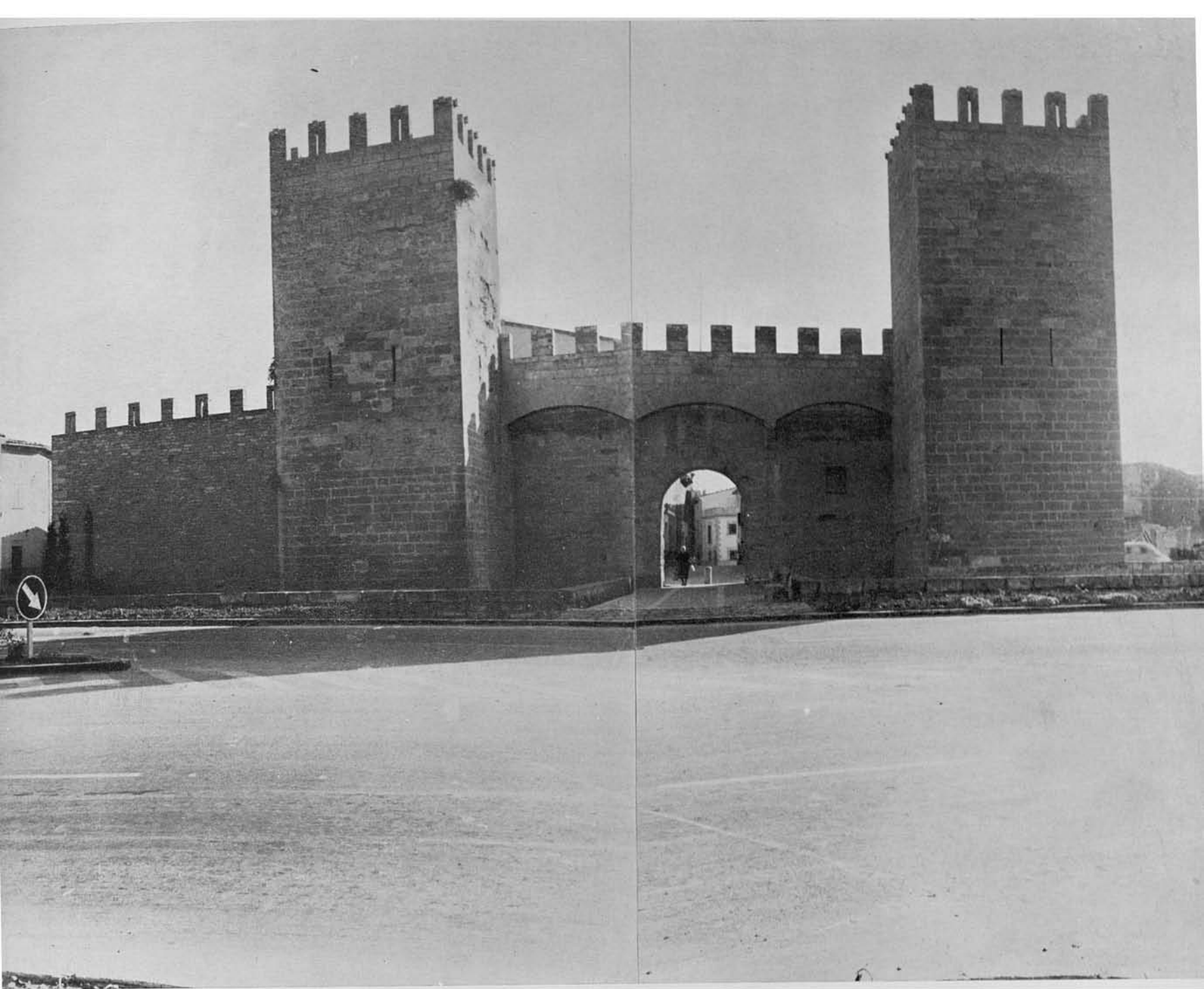
SIGNOS CONVENCIONALES.	
	Carretera.
	Camino de carro.
	Sendero.
	Sendero incierto.
	Fuente.
ESCALA	
	1 Km. aproximado.

COBERTA.— La costa Nord de la península d'Alcúdia en el sector de S'Illot, vista des de vora la carretera de pujada al santuari de La Victòria.

En el present fascicle —n.º 40 de les Rutes— es descriu la part Nord de la península d'Alcúdia, des de la mateixa ciutat fins prop del Cap des Pinar, seguint la carretera que per el Mal Pas puja al santuari de Nostra Senyora de la Victòria. Els

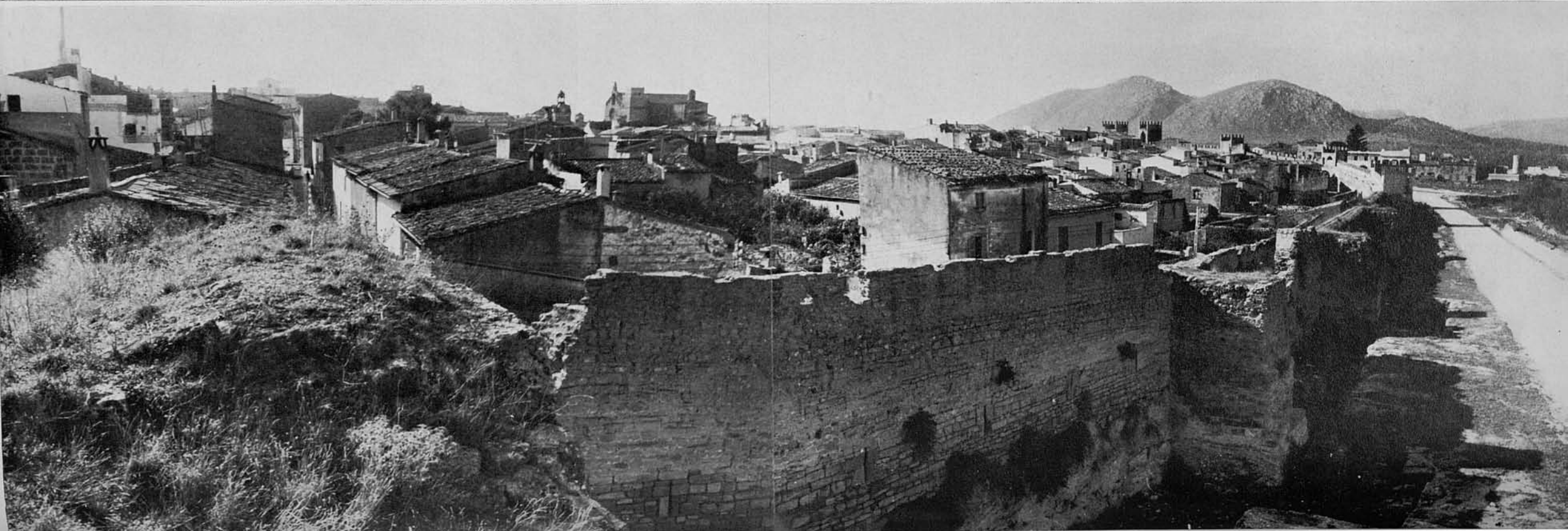
(Segueix a la contracoberta posterior)

1. Porta de Mallorca o de Sant Sebastià de les murades d'Alcúdia, a l'arribada per la carretera de Palma, recentment reconstruïda. Els alcudiencs es preocupen molt per la riquesa arqueològica i el prestigiós passat del seu solar. Aquesta preocupació s'és manifestada també per les murades de la ciutat, que són reconstruïdes poc a poc, com es pot apreciar pels torrellons, marlets i matacans de la porta.

2. Altres trossos, a l'interior, conserven encara la pàtina del passat —que tant de bo no se'ls tregui—, esperant torn per la reconstrucció.

3. Vetaquí uns panys de murada i uns torrellons totalment nous. No són aquestes en realitat les pedres venerables que defensaren els alcudians amb tenacitat i heroisme en l'alçament de les germanies a principis del s. XVI; però sí les que, si bé inútils i sols amb fins ornamentals i de record, han ocupat el lloc d'aquelles.

4. Aquestes altres, en canvi, en indrets de la ciutat no tan a la vista dels visitants, sí que és possible que recordin l'estrèpit i algaravia d'assetjadors i d'assetjats, el carrisquet de les fulles d'acer al xocar i el retronir de culebrines i bombardes, mosquets i pistoles, morters i canons. Al peu es veuen les escotadures que, seguint la silueta de murs i torrelles, formaven el vall.

Fora de Ciutat, Alcúdia fou l'única ciutat murada de Mallorca. Conserva bastants trossos del recinte primitiu amurallat, més antics sens dubte que les murades conservades a Palma, ja que les d'Alcúdia són de mitjans del s. XIV o poc abans, encara que foren restaurades posteriorment en qualque ocasió, com és lògic.

En aquestes murades s'obrien tres portes: la de Mallorca o de Sant Sebastià (fot. 1), la de Vila-Roja, ara oblidada (fot. 7?), i la de Xara o del Port (fot. 76), que ha quedat com un monument independent al començament de l'Avinguda anomenada Es Paseig.

Exterior a aquest vell recinte se'n construí a mitjan s. XVII un altre de més modern i sòlid, que seguia el perfil del primer i tenia vuit baluards, sortints de les pròpies murades, segons costum de l'enginyeria militar de l'època. Aquests baluards tenien el nom de: (començant sempre per la dreta de la Porta de Mallorca) Sant Antoni, Santa Teresa (vora la parròquia), Sant Lluís, Sant Felip, Santa Maria, San Fernando, de la Reina i del Rei. A penes queden restes d'aquest recinte exterior. Un tros visible encara avui és el corresponent al baluard de Sant Fernando (fot. 10), damunt el qual està edificada la plaça de toros.

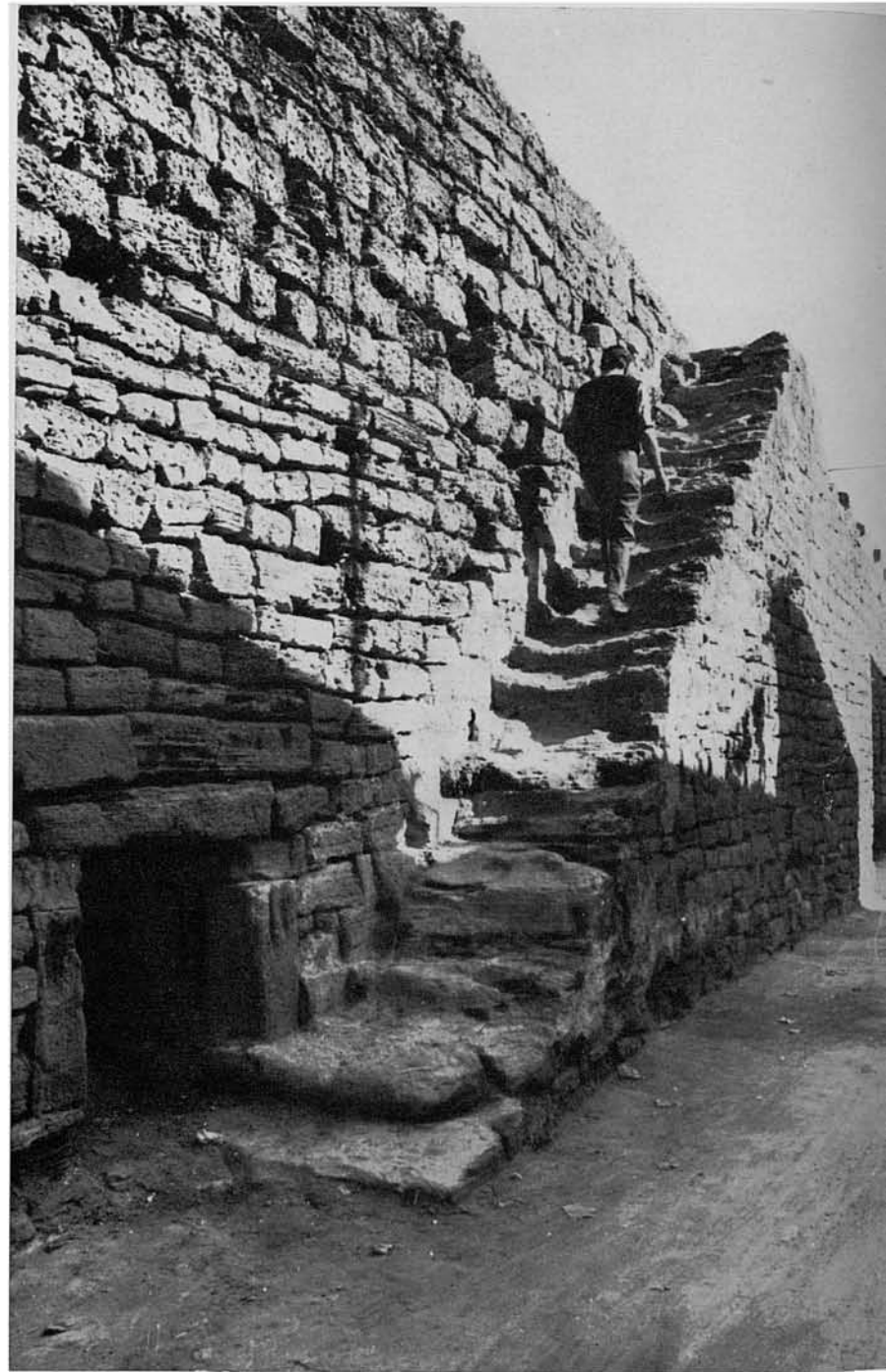
Les velles portes tenien aquesta correspondència respecte del recinte exterior: la de Mallorca o de Sant Sebastià quedava entre el baluard del Rei i el de Sant Antoni; la de Xara entre els de Sant Felip i de Santa Maria; i la de Vila-Roja entre els de Sant Fernando i el de la Reina.

5-6. Ja dins la ciutat, recorrem les murades, unes reconstruïdes o totalment noves (aquí vora la Porta de Mallorca es veu una capelleta o fornícula dedicada a Sant Sebastià, que també dona nom a la porta)...

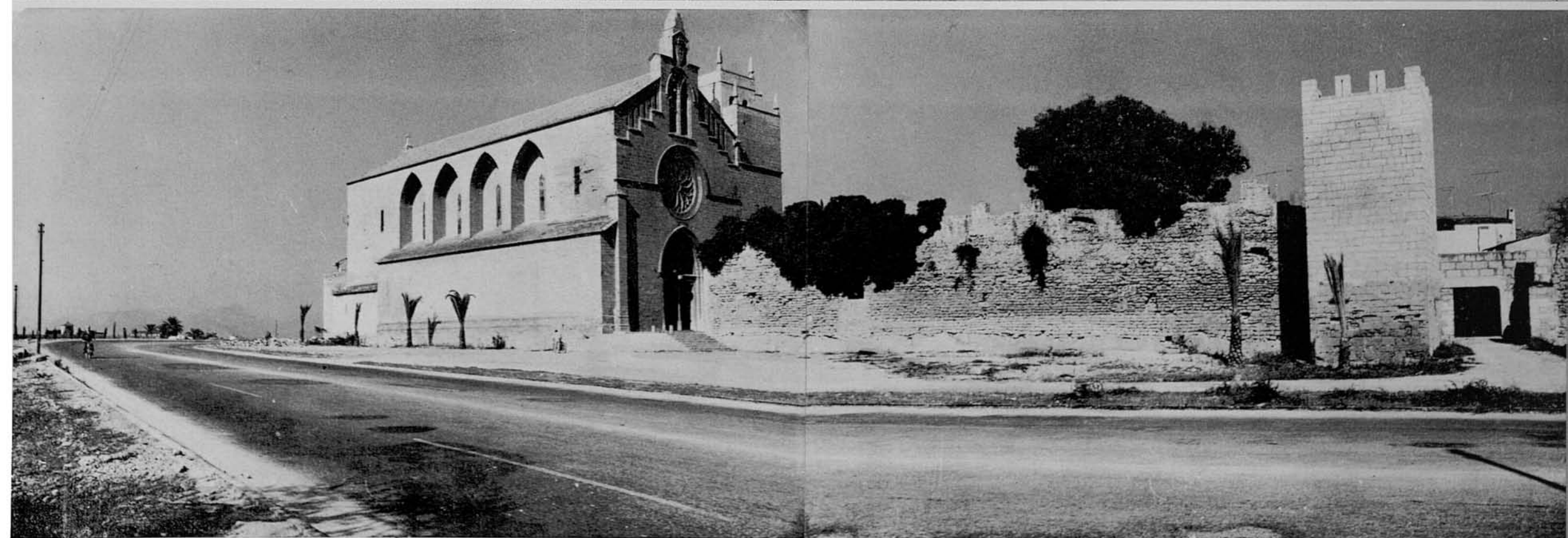

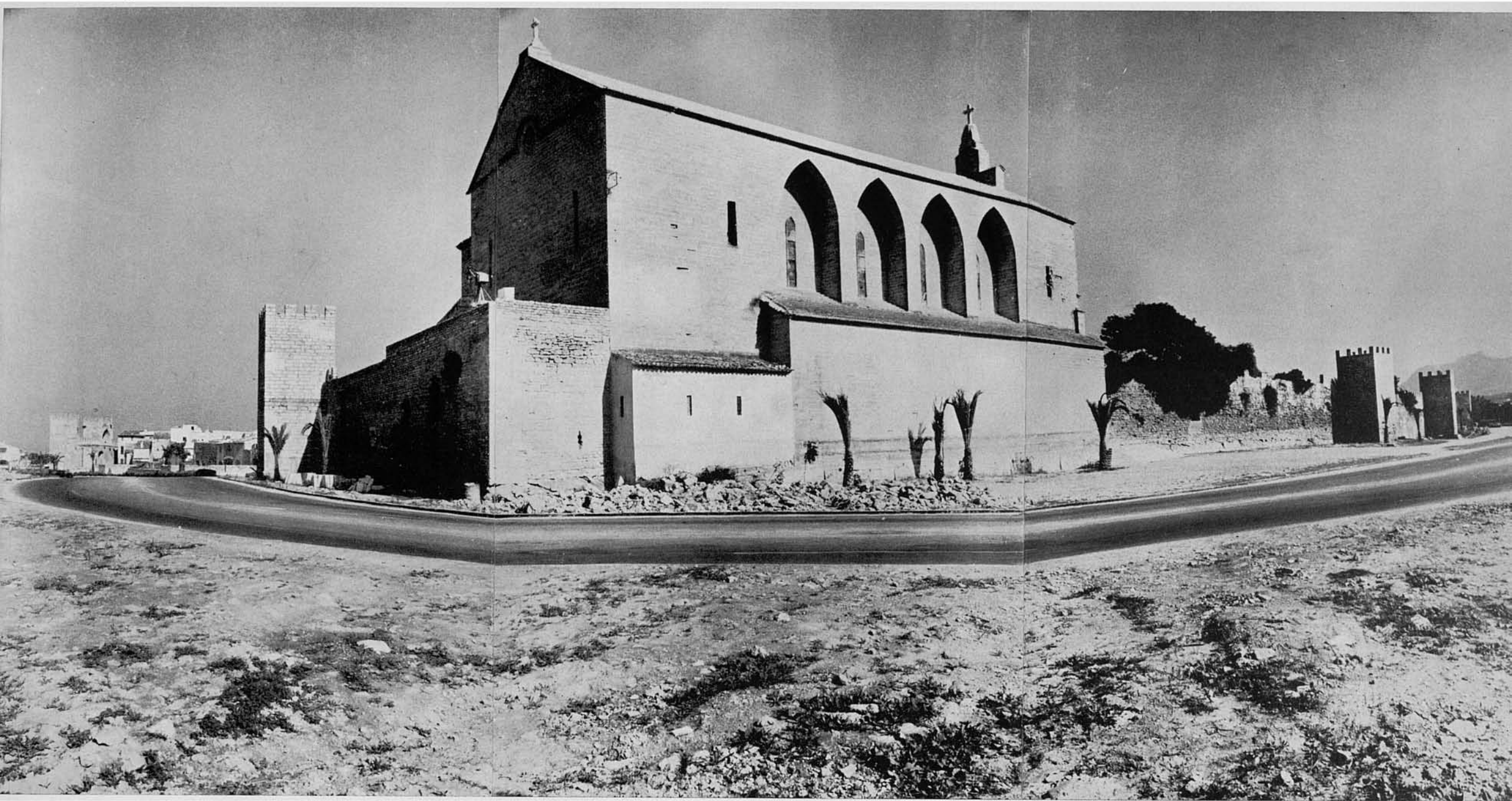
10. Des de cert punt, damunt un pany de murada no massa fàcilment accessible, es veu així la petita plaça de toros d'Alcúdia, construïda, com s'avançà, sobre la plataforma del baluard de Sant Fernando.

11. Edifici de l'església parroquial, vora la carretera que circumvala la població, per seguir després cap al port. Es veuen també alguns panys de murada antiga i una torrella re-construïda.

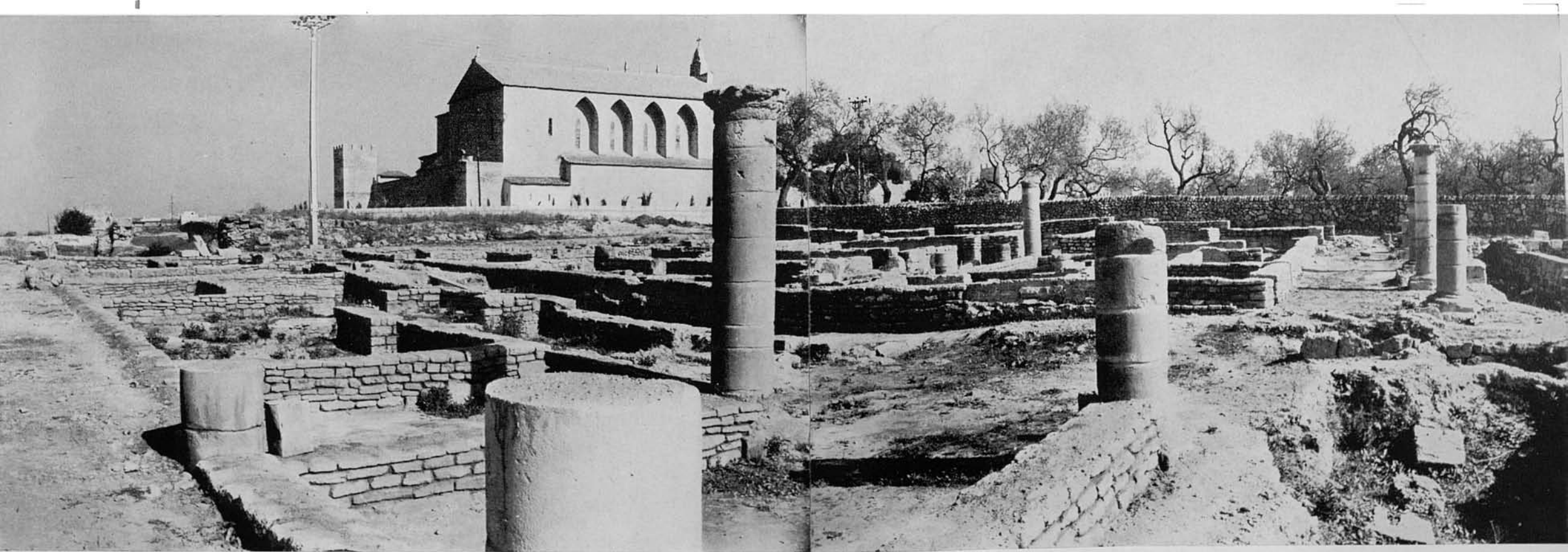
7-9. ...altres velles i roegades pel temps, amb els vetusts racons que conegueren temps passats i guarden la muda recordança nostàlgica de la història.

12. Altra vista del temple parroquial per la seva part posterior, on també es veu el cinturó de murada. Les torres que es veuen lluny a l'extrem esquerre corresponen a la Porta de Mallorca. La línia que marca aquí la carretera, ve a coincidir més o menys amb el que fou cinturó exterior de les murades construïdes en el s. XVII.

13-14. Molt prop de l'església, com es veu, a l'altra banda de la carretera, treballs actuals d'excavació arqueològica estan descobrint algunes ruïnes i qualque parament de l'antiga Pollentia, fundació romana, possiblement la primera de l'illa, anterior inclús a la pròpia Palma Balearium. Aquí s'ofereixen dues vistes oposades d'aquestes ruïnes, que han estat acondicionades tan encertadament com ha estat possible. Tant les ruïnes com els murs de la ciutat s'estan refent amb resultat molt decoratiu i "turístic".

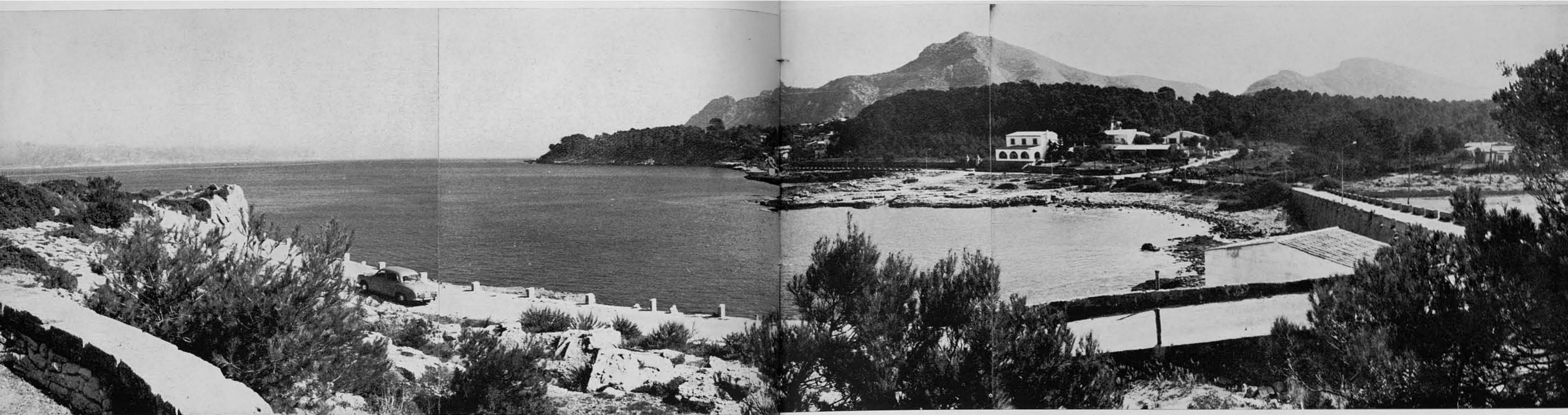
15-16. Passant per l'Avinguda de la Victòria, coneguda per Es Passeig, a on Alcúdia celebra el mercat, prenim la carretera cap al santuari i, ja al entrar en aquesta es divisa allà enfront, lluny, el cim de Sa Talaia.

17-18. Passat el Mal Pas, travessam ara la recentíssima urbanització de Bon-Aire, arribant no molt després a l'assotada vorera on desemboca el Torrent de Ses Fontanelles. Enfront, extrem esquerre, el Penyal des Canó des Moro o Peña Rotja; a la dreta, el Puig de Sa Talaia. En darrer terme, baix, el Cap des Pinar.

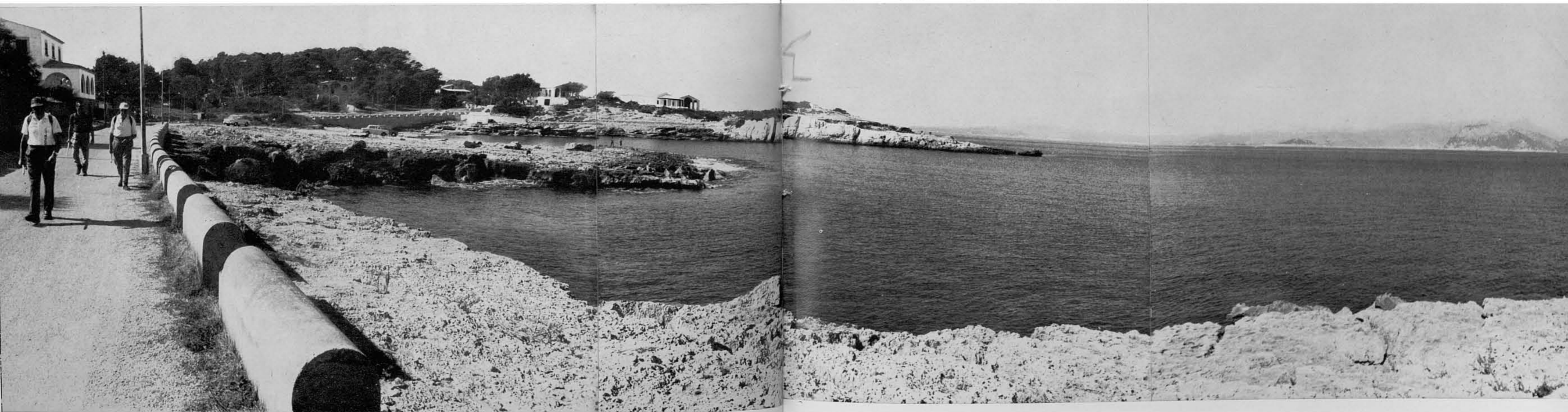

19-20. Aquestes dues vistes estan desplaçades. Haurien d'anar abans de les anteriors num. 17 i 18, però no s'hi han pogut posar per dificultats de cabuda. La primera, num. 18, és una vista des de l'extrem de la urbanització del Mal Pas. Hi apareixen les petites cales de la retallada costa, generalment molt batuda allà per les ones i, un poc més enllà, la recentíssima urbanització de Bon-Aire. Al lluny, la serra que cobreix totalment l'extrem oriental de la península, amb la seva principal altura, el Puig de Sa Talaia —centre— (444 m.) seguida a l'esquerra per el Puig de Sa Talaia Vella, Puig des Romaní i Penya Roja o des Migdia (i també Penyal des Canó des Moro com ens plau de designar-la). A l'extrema dreta, lluny, la Muntanya Comuna.

La segona foto, o sia la 20 és una vista inversa de l'anterior i mostra els batuts entrants i cales de la costa al·ludits abans, i l'aguda punta, en forma d'agulla vista des d'aquí, anomenada Punta del Mal Pas.

A la dreta, desdibuixades per la boirina i la llunyania, compareixen altures i costa de la península de Formentor i, al fons, lluny, una línia blanquinosa corespondent a les cases del Port de Pollença.

21. Deixat endarrera el sector de la urbanització de Bon-Aire (la foto 21 és consecutiva normalment de la num. 18), la carretera arriba a la desembocadura del Torrent de Ses Fontanelles, que salva per un pont de construcció recent. Aquest pont ja ha estat destruït per la força del mar, allà també molt forta, i la carretera ha de travessar el torrent per un gual natural.

En aquesta foto es veu, a l'esquerra, lluny, l'allargada llengua de la península de Formentor i, a la dreta, més properes, l'orografia ja esmentada, altures que queden separades per el Coll de la Solana entre la Penya Roja i el Puig des Romaní; per el Coll des Pedregaret entre aquest últim i el de Sa Talaia Vella; i per el Coll des Clot entre Sa Talaia Vella i la de la Victòria.

22. Poc més enllà de la desembocadura del torrent de Ses Fontanelles hi ha l'entrada al campament d'estiu de la O.J.E., punt per on sortirem a la tornada. Allà la carretera comença a pujar, cosa que no deixarà de fer fins al mateix santuari; i tot seguit, davant l'Illot, que compareix a l'esquerra de la fotografia, es troba també l'entrada a l'"Albergue Crucero Balears", campament d'estiu de la Secció Femenina.

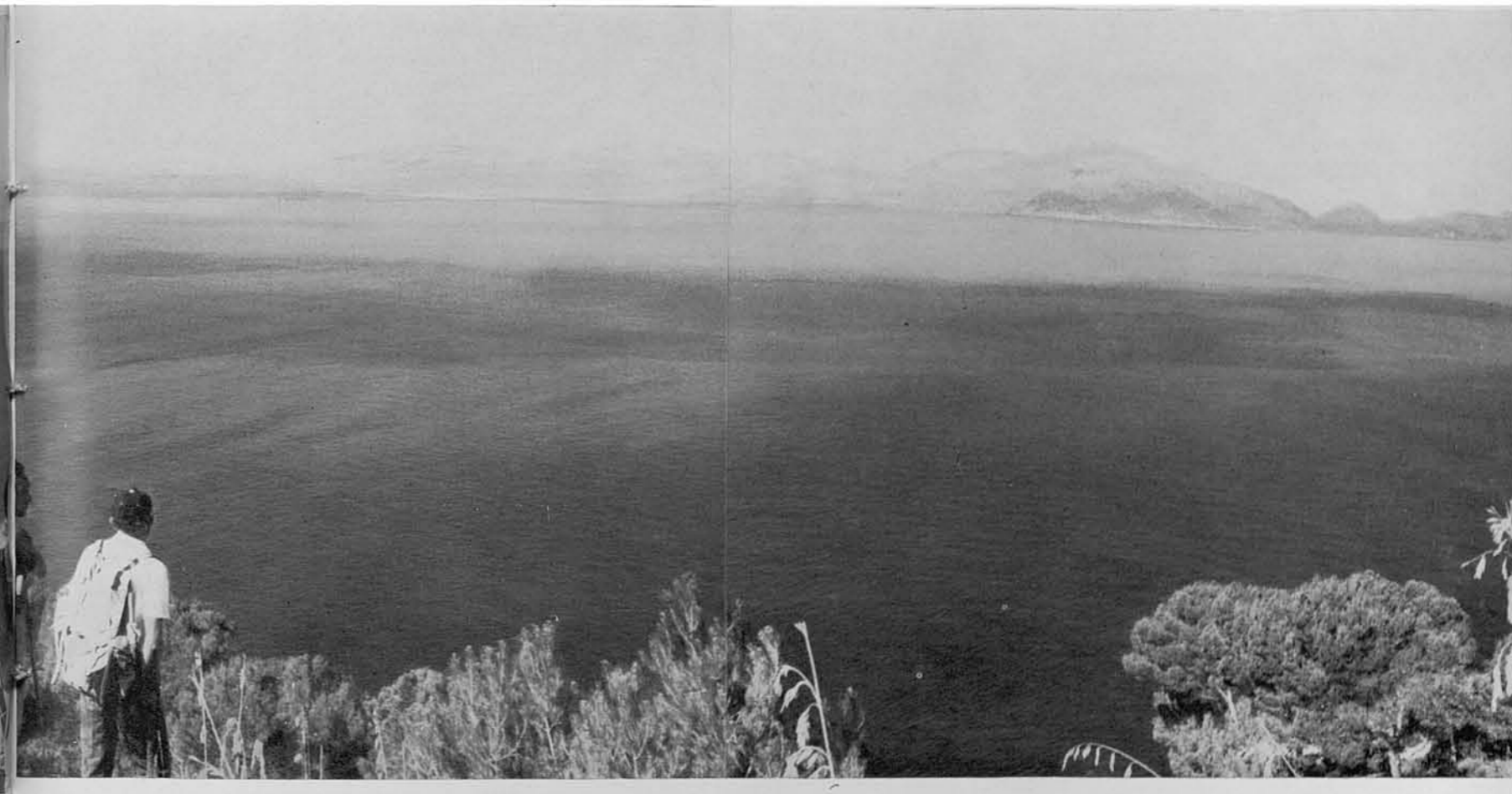
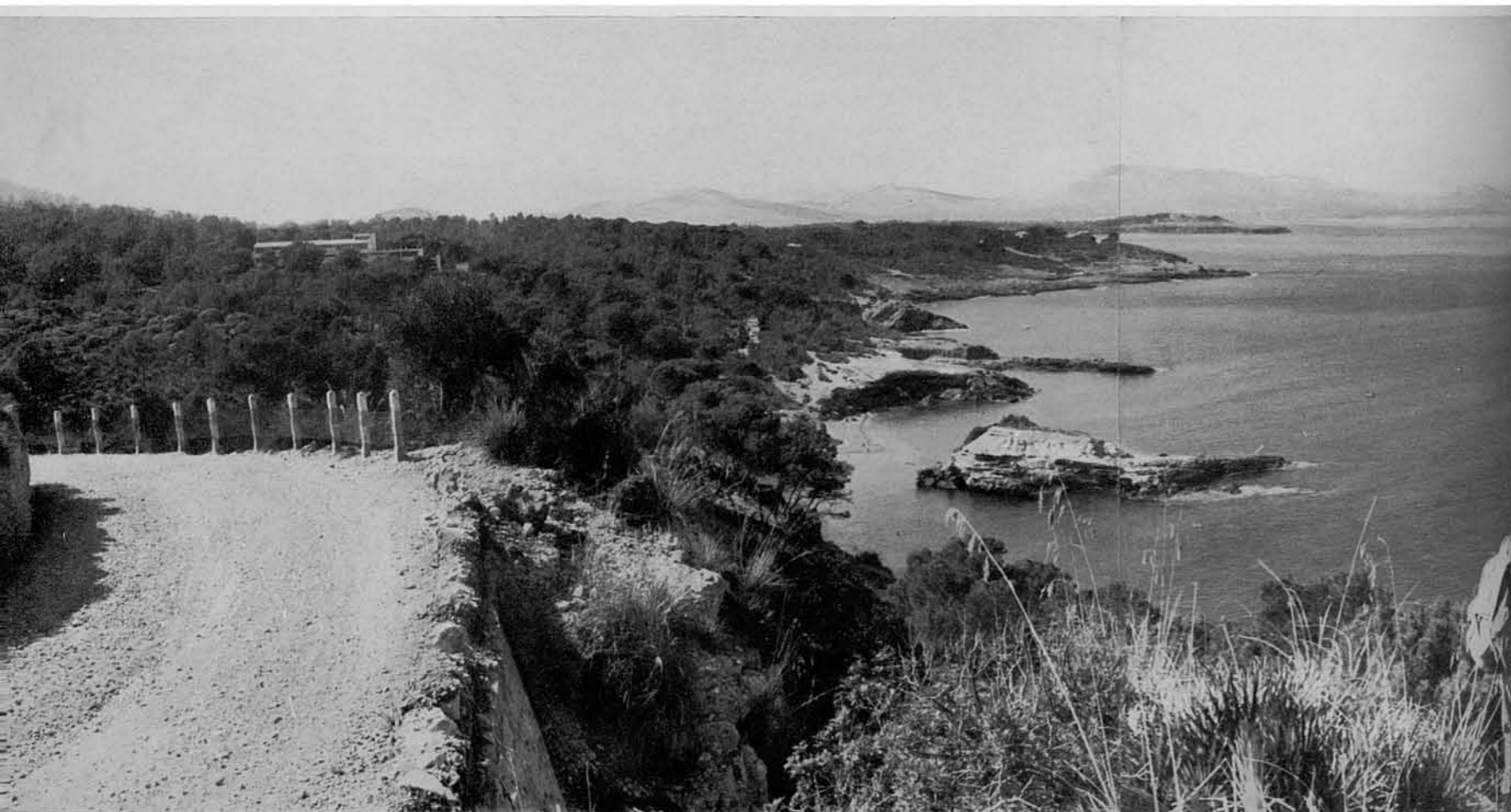
23. Tant com guanyam altura la carretera, que va per la vorera del mar, va descobrint esplèndides vistes, aquí damunt S'Illot i el fons llunyà i desdibuixat de la badia de Pollença i península de Formentor.

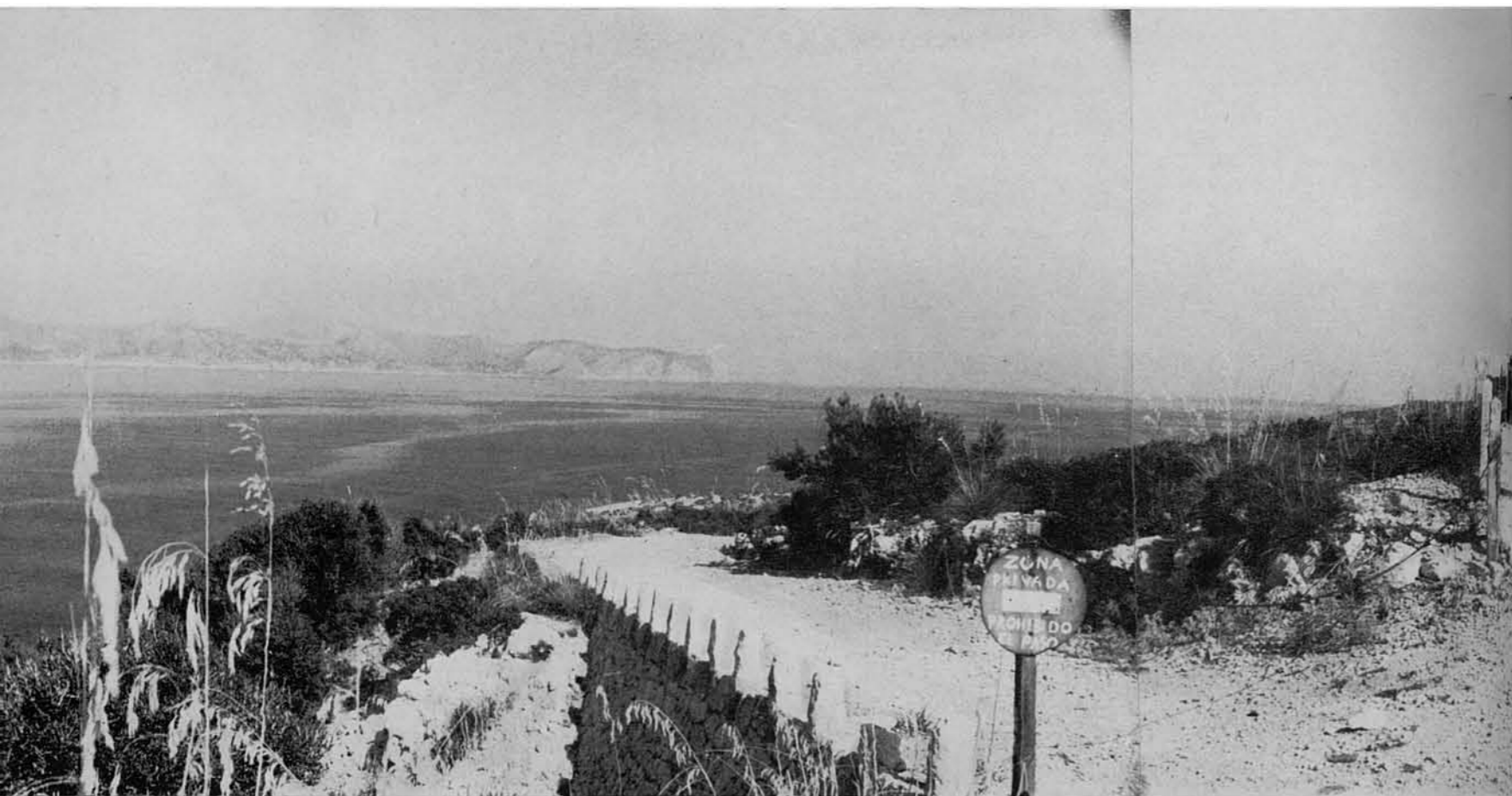

24-25. La carretera puja cada vegada més empinada i en mal estat. Des d'un dels revolts tornam a prendre una nova panoràmica retrospectiva, a on surt igualment S'Illot. A mà esquerra, el bosc a on hi ha els campaments d'estiu de la O.J.E.

L'edificació que es destaca entre els arbres correspon a les instal·lacions fixes del de la Secció Femenina,

26-27. Noves panoràmiques —en aquesta primera part del circuit han d'abundar per força les vistes molt extenses— ens mostren, la primera, el començament de la carretera militar que du al Cap des Pinar, la llengua de terra final del qual es veu ja poc elevada sobre el mar per darrera les altures del fons; i una i altra la configuració d'aquest sector, amb topografia per aquí en suaus descensos cap al mar.

A l'esquerra a l'altre costat de la badia, part de la península i Cap de Formentor; aquí més prop, enfront i al fons, els cims repetidament esmentats de la Penya Roja o Canó des Moro —extrema esquerra— al qual anam a pujar en primer lloc; el Puig des Romaní i el de la Talaia Vella. A l'extrema dreta, Sa Talaia de la Victòria, objectiu central aquest darrer del nostre circuit.

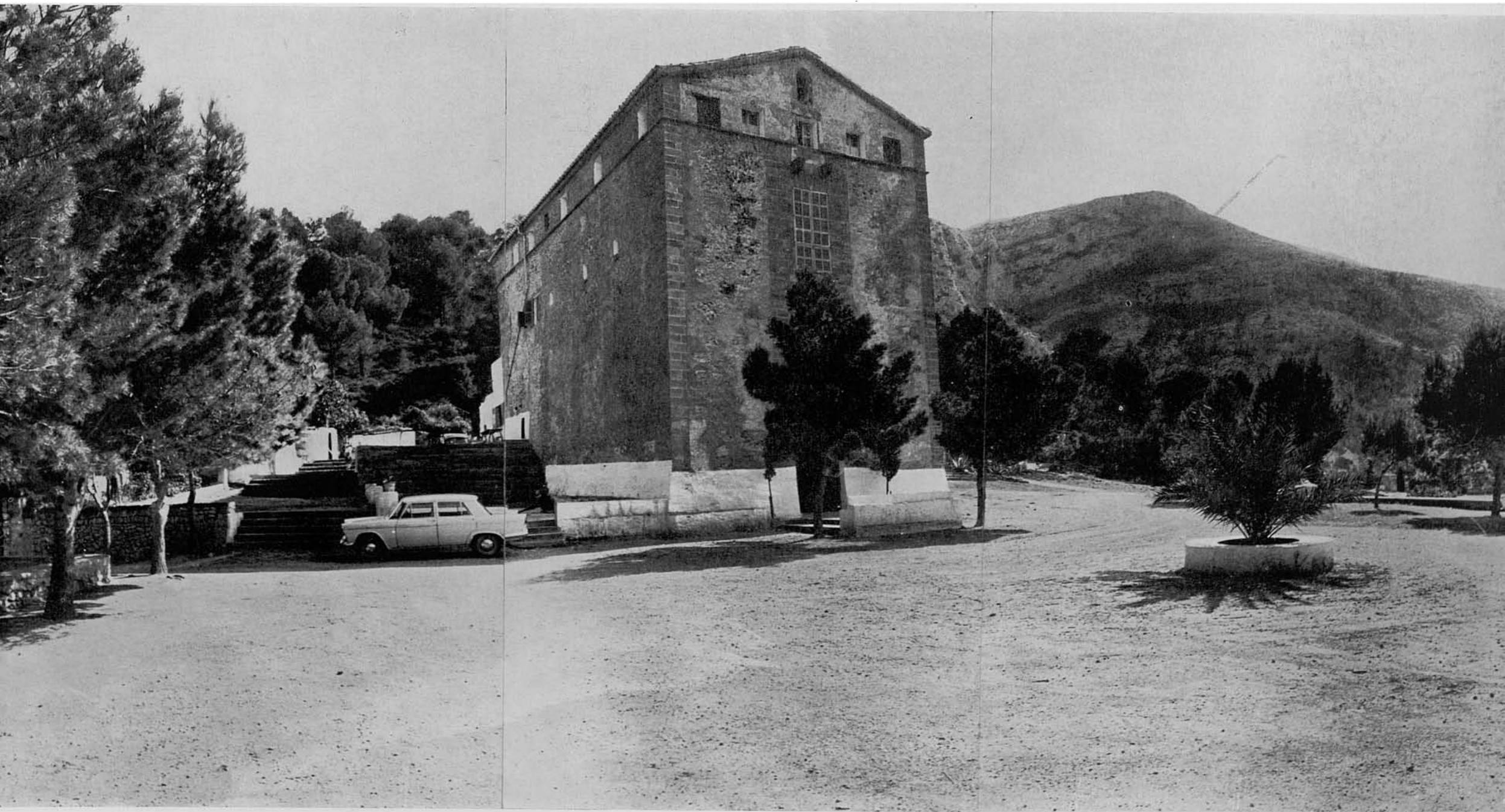

28-29. Ja molt prop del santuari, la carretera passa just a la vora d'una font (¿Font de la Mare de Déu?), la vista general de la qual i la seva situació s'ofereix aquí, així com el detall de l'interior.

30. I tot seguit s'arriba a la plaça davant el santuari de Nostra Senyora de la Victòria. Aquí es veuen les edificacions principals i les instal·lacions annexes. A la dreta, fons llunyà, es veu el Puig de Sa Talaia, que per aquesta cara presenta enormes penya-segats, costers amb espadats quasi verticals i totalment inaccessibles, i barrancs i baixests de difícil trànsit, o simplement intransitables.

Les habitacions de la posada, que en part estan en la mateixa edificació principal, tenen entrada per la part posterior. A l'esquerra hi ha unes petites construccions destinades a cuines i vivendes dels encarregats. La porta que es veu aquí baix en el frontis, mig tapada per un pi, és la de l'oratori,...

31-32. ...l'interior del qual i el detall del nínxol o fornícula, el retaule i la imatge de N.^a Sra. de la Victòria oferim aquí.

33. Des de la plaça del santuari empenem la part muntanyenca de l'itinerari; primerament la pujada a la Peña des Canó des Moro, i després a Sa Talaia.

Un senderó, que s'inicia en un portell darrere el santuari, ens interna en un pinar amb una escalada bastant pronunciada, que fa bufar i suar si no es pren amb calma. El senderó, bastant ben marcat, travessa sectors molt agrests sota els frondosos pins que matisen de clar obscur amb atractius canviants de llum els verds d'aquell coster. Allà creixen en simpàtica anarquia les espècies més característiques de la

garriga mallorquina, principalment mates i murtreres, argelagues, estepes i xiprell, i, per suposat, l'omnipresent càrritx.

34. Guanyada ja certa altura —observin-se bé els pocs detalls discriminants d'aquesta foto clau—, el senderó es bifurca. Per l'esquerra du a la Peña des Canó des Moro; per la dreta, a Sa Talaia. A posta hem situat un company de grup per indicar bé les dues direccions, ja que allà hi ha poques senyes permanents de referència.

Nosaltres, de moment, prenim el ramal de l'esquerra,...

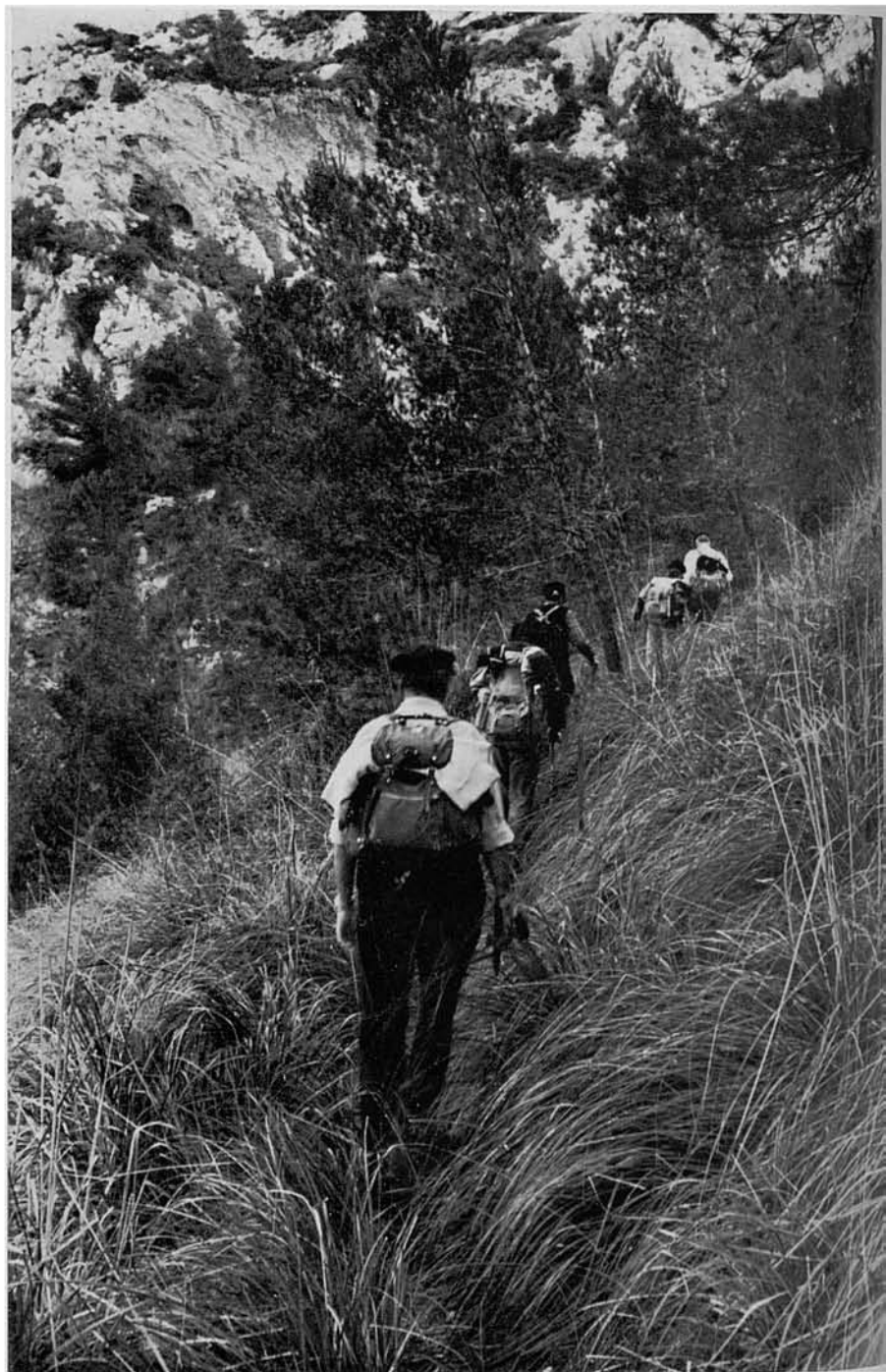

35-37 ...que ens du, guanyant altura poc a poc, a circuïr el coster, internant-nos tot seguit en una zona d'espesíssim i polent carritxar (un dels més frondosos que mai haguem trobat en les nostres tresqueres per l'illa) cap als penya-segats de la Penya Roja i Penya des Migdia, que al punt tenim davant la vista. A la dreta queden sobrepassats el Coll des Pedregaret y el de la Solana.

38. Quan arribam al peu de la Penya Roja, advertim que, per aquesta part, té uns colossals murs quasi verticals, que aclaparen. Vists des d'aquí sembla impossible que puguem pujar-hi fins al capdamunt.

A més, estam contemplant, no sols l'altura fins al cim, sinó la fondària de l'abisme que s'obri als nostres peus, baix de l'estreta cornisa per on hem de passar per força. Cap avall d'on ens trobam, la fondària segueix quatre o cinc vegades l'altura de la paret que tenim damunt. I allà baix, al cap d'avall del precipici, hi ha la mar.

Les vistes que es dominen des d'aquí són impressionants i, per la seva magnitud en extensió profunditat i altària, impossibles de captar fotogràficament, ni fins i tot unint diversos trossos. Per això desistim de prendre-les, deixant-les per esser disfrutades al natural per qui se les guanyi vingent fins aquí.

Aquesta espècie de fortalesa natural fou acondicionada i fortificada en 1603. Era accessible únicament per aquesta part Nordoest, passant per l'estreta cornisa on ara ens trobam i a través del difícil pas existent al caire, damunt l'abisme, on es decidí una obra de mamposteria que, a més d'eliminar el perill de tal pas, permetés de tancar-se per la part de dins.

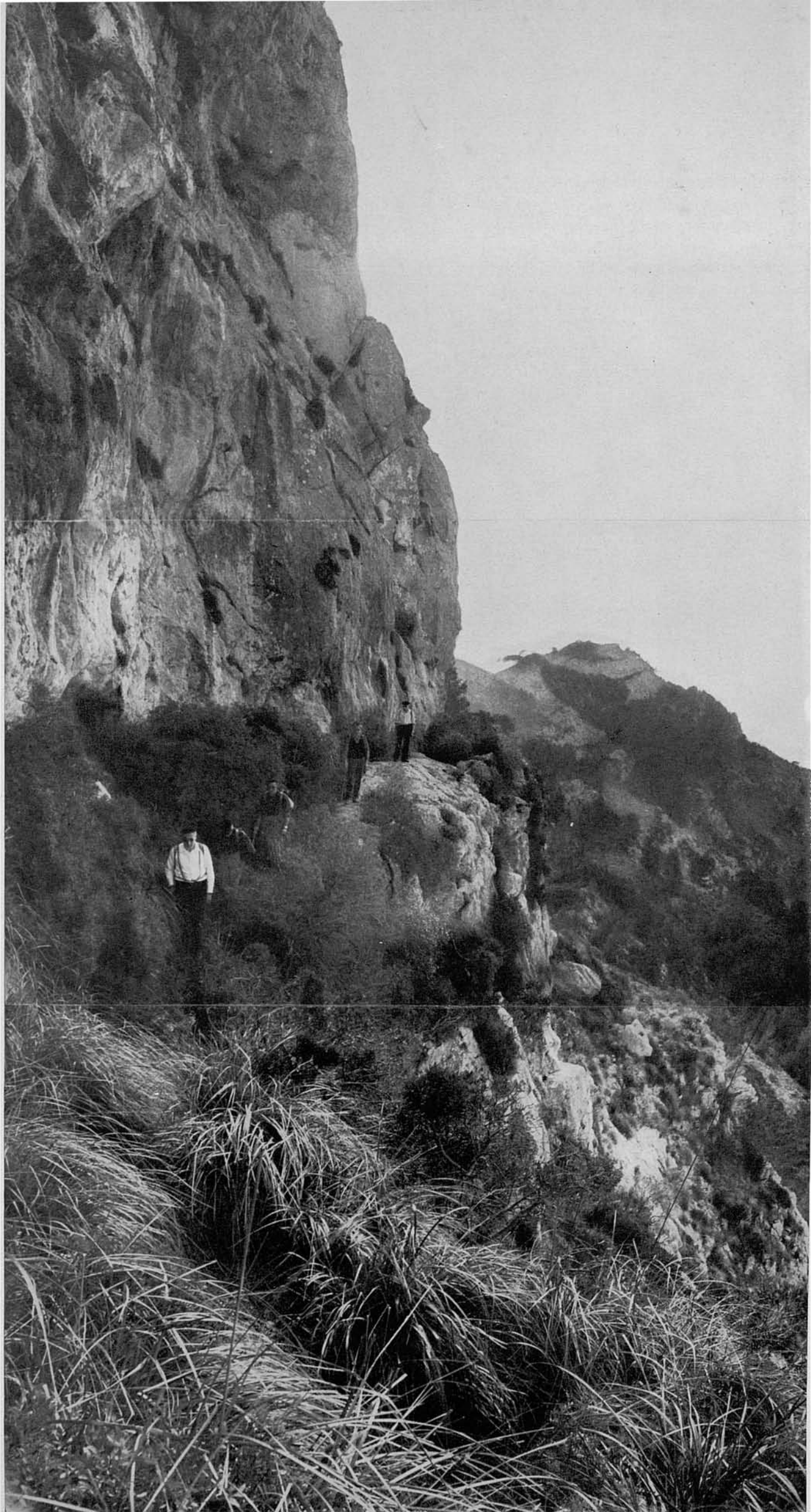

Ja dins el coster oriental del roquissar es contruí una barraca per alberg dels artillers o talaiers (que eren habitualment dos, que baixaven per torn a Alcúdia a cercar recapte), i altres dispositius com aljub, forn i polvorí. En la part alta del penya-lar s'hi va fer una petita plataforma rodejada voltada de pedrissos.

Més envant, en 1630, es va pujar fins a aquesta plataforma el canó de calibre 18 que hi ha encara, que va estar aturat a baix, a la ribera, bastants d'anys per les dificultats de pujar-lo. De totes maneres, abans ja hi hagué allà dalt altres peces artilleres de calibre menor.

Aquesta talaia de la Penya Roja va ser abandonada aviat i substituïda per la quasi coetània del Puig de la Victòria.

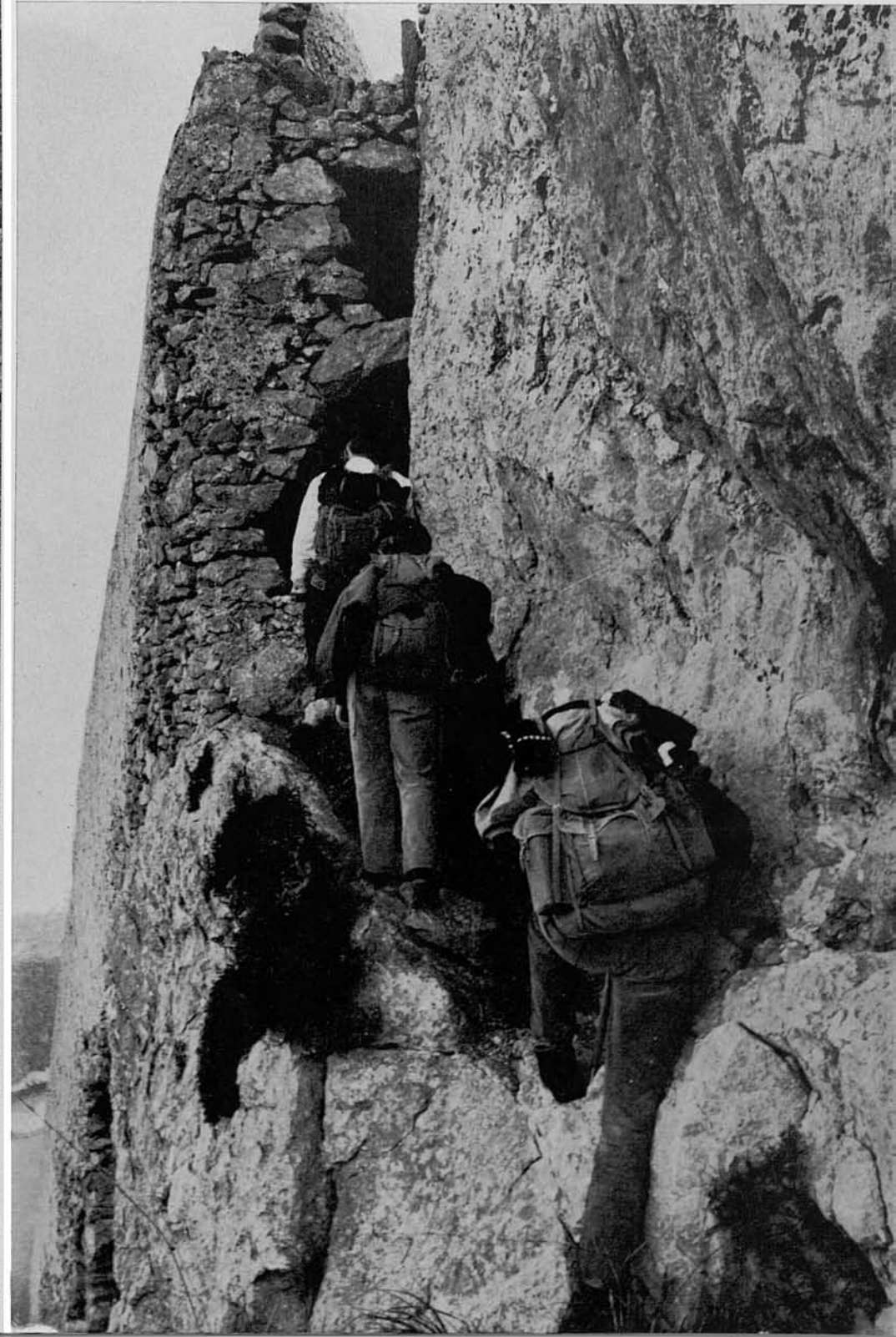
40-41. La cornisa ens du a un final, a vista ja de les caletes del Cap des Pinar, a on sembla tallar-se el pas, ja que l'espadat és quasi perpendicular damunt fondes profunditats. No obstant, un parament d'obra vella, que s'empina des d'unes roques fermes uns metres més avall —obra feta, con queda dit, a principis del s. XVII, per assegurar aquest difícil pas a l'antic forti o talaia que ara es coneix amb el nom de Canó

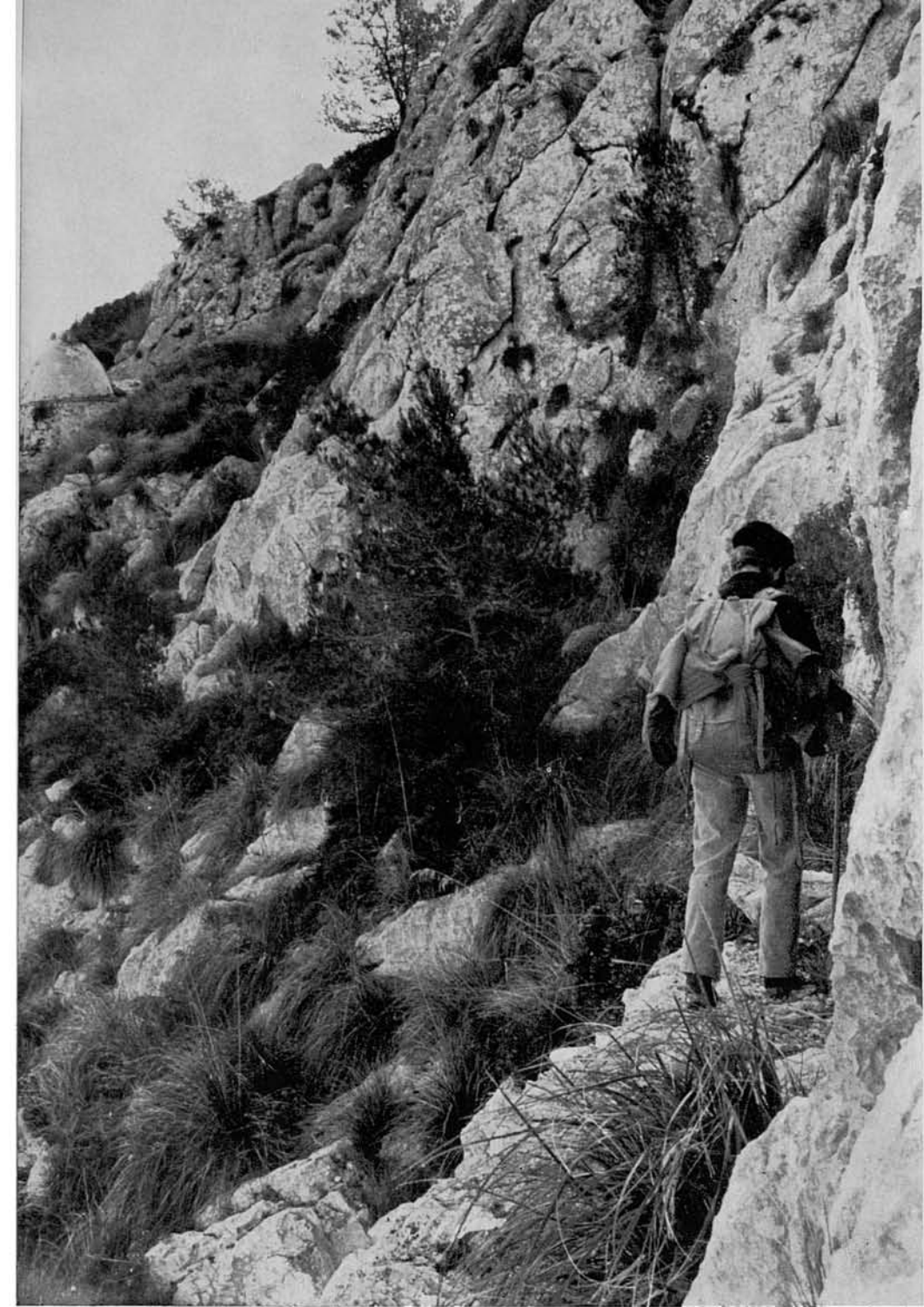
39. Des de l'altra part de la cornisa prenim aquesta retrospectiva del passet o passadís al caire del precipici, vista que diu qualque cosa de la configuració d'aquell paratge. A mà esquerra, no aconseguida en tota la seva altària, l'escorronadora paret o cingle de la Peña Roja; enfront, el cim del Puig de la Talaia Vella.

Ens ha cridat l'atenció el nom de Puig de Sa Talaia Vella referit a aquesta muntanya, ja que, per més que hem procurat aclarir, no tenim notícia d'altra talaia en aquells paratges, fora de la de Sa Peña Roja i la del propi Puig de la Victòria, coneguda més correntment per Talaia de la Victòria.

des Moro—, ens permet d'atènyer la falda oriental, no sense que l'estretor del passadís al caire del buit despertí en qualcú del grup un aguait de vèrtig.

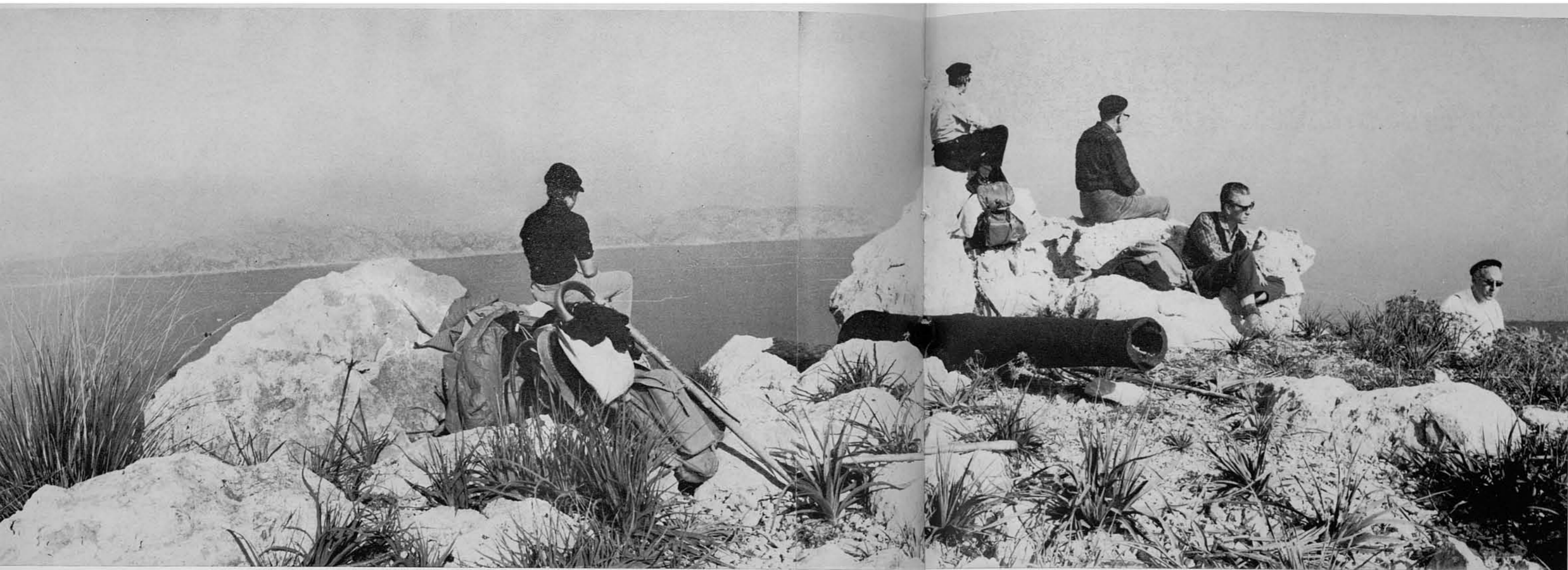

42-43. A l'altra part el passadís perd el seu aspecte d'aparent perill, puix la falda de la Pena Roja per la part nordoriental, la que mira exactament a la punta del Cap des Pianr, encara que molt rocosa i pendíssa, es presenta escalonada i transitable, si bé els espadats en precipici de la base fan impossible d'arribar per ella fins al mar.

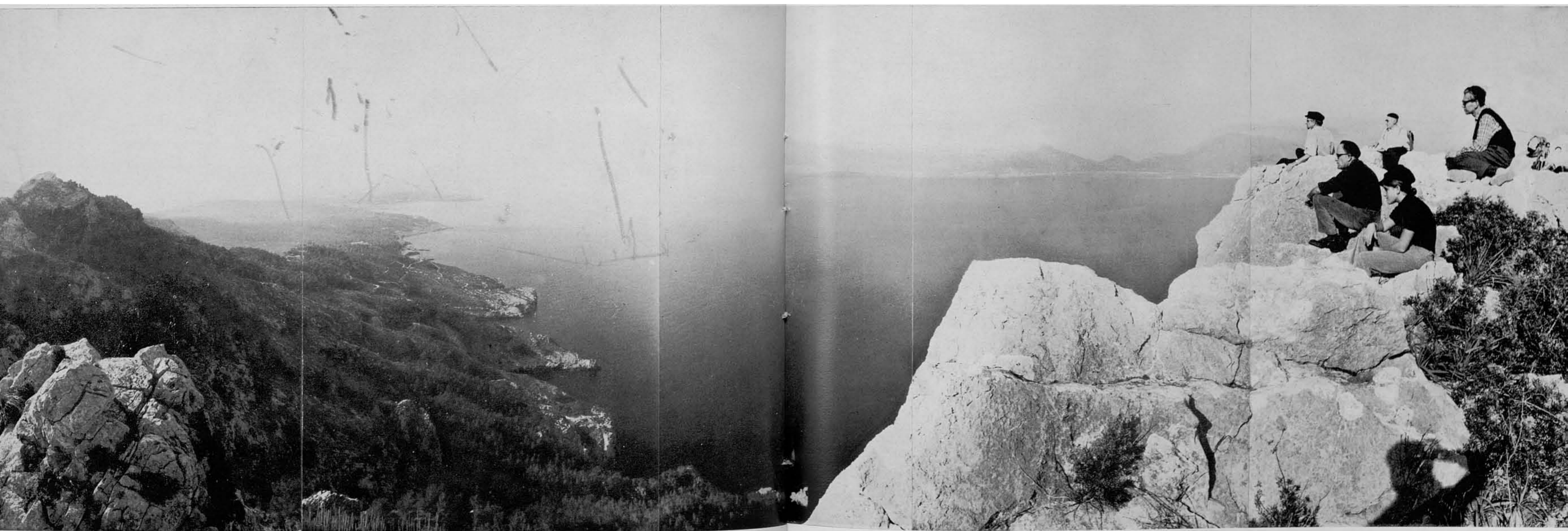

44-45. Després, només amb un indicati de sendera uns cops, o sense res que se li assemblí altres, aviat s'arriba damunt la Penya Roja, que per la part oriental presenta aquest aspecte, en res semblant al mur vertical i espatat de la seva cara occidental (fotos 38-39). I allà damunt, en la petita plataforma natural del cim, s'hi troba aquest vell canó del s. XVII, que ha donat entre nosaltres a l'altura el nom de Penyal des Canó des Moro. No ens explicam com el poguéren pujar fins aquí, ni per on... ¡ni perquè!

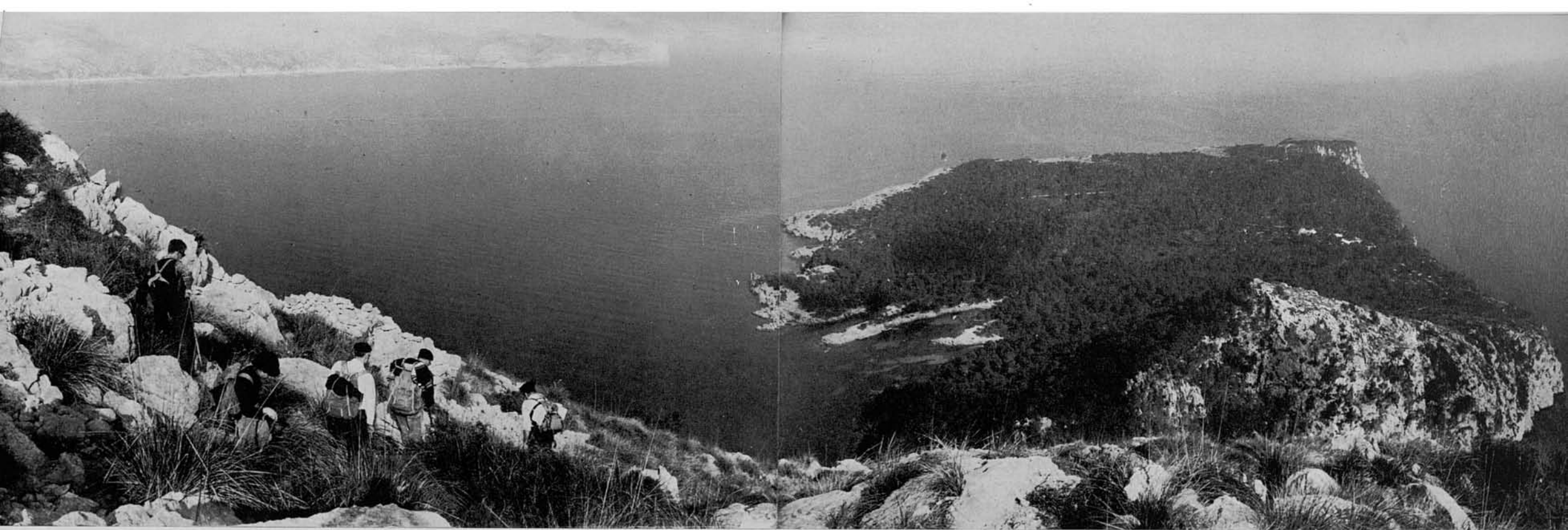

46-47. Des d'aquella privilegiada miranda és un encant la vista que es domina a l'entorn: per la part oriental, la immensa llunyania del mar; quasi allà mateix, molt avall, pel Nordest, la punta extrema del Cap des Pinar amb les tranquiles caletes que l'esqueixen a occident, i els grans precipicis d'espada-des roments per la resta de la seva periferia; i més enllà, a l'altre costat de la badia, la península de Formentor; al Sud les altures abruptes i poc accessibles que s'arreglaren fins a la pròpia Talaia; per Occident, la badia de Pollença i la retallada costa que la cenyeix a una i altra part. Llàstima que l'haver presa aquesta panoràmica en dia boirós impedisís d'aconseguir diàfanes les llunyanies que des d'aquí s'alcancen no sols fins a la zona del Port de Pollença, sinó molt més enllà.

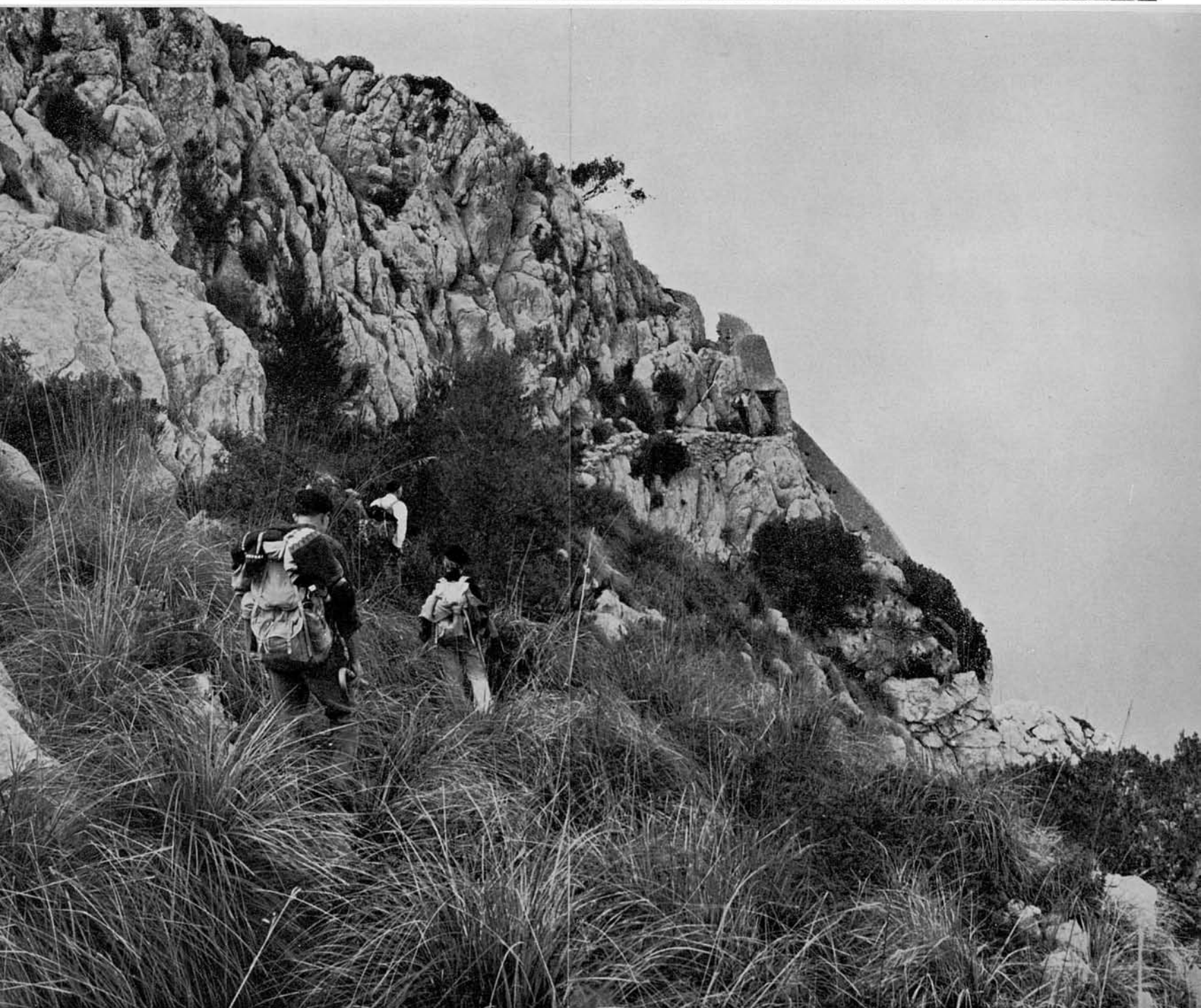
48. Aquesta és la vista de la punta extrema del Cap des Pinar des de prop del Canó des Moro. En la vora esquerra, les amb raó famoses caletes. A l'esquerra, lluny, l'extrem de la península de Formentor.

49. Iniciam la baixada de la Penya des Canó des Moro, desfent el camí de pujada.

50. Molt prop del cim es troben aquestes ruïnes, corresponents a una barraça que un temps degué servir d'aixopluc —o polvorí, potser—, als guaites de la talaia de Penya Roja i servidors del vell canó que defensava per aquesta part la entrada de la badia de Pollença.

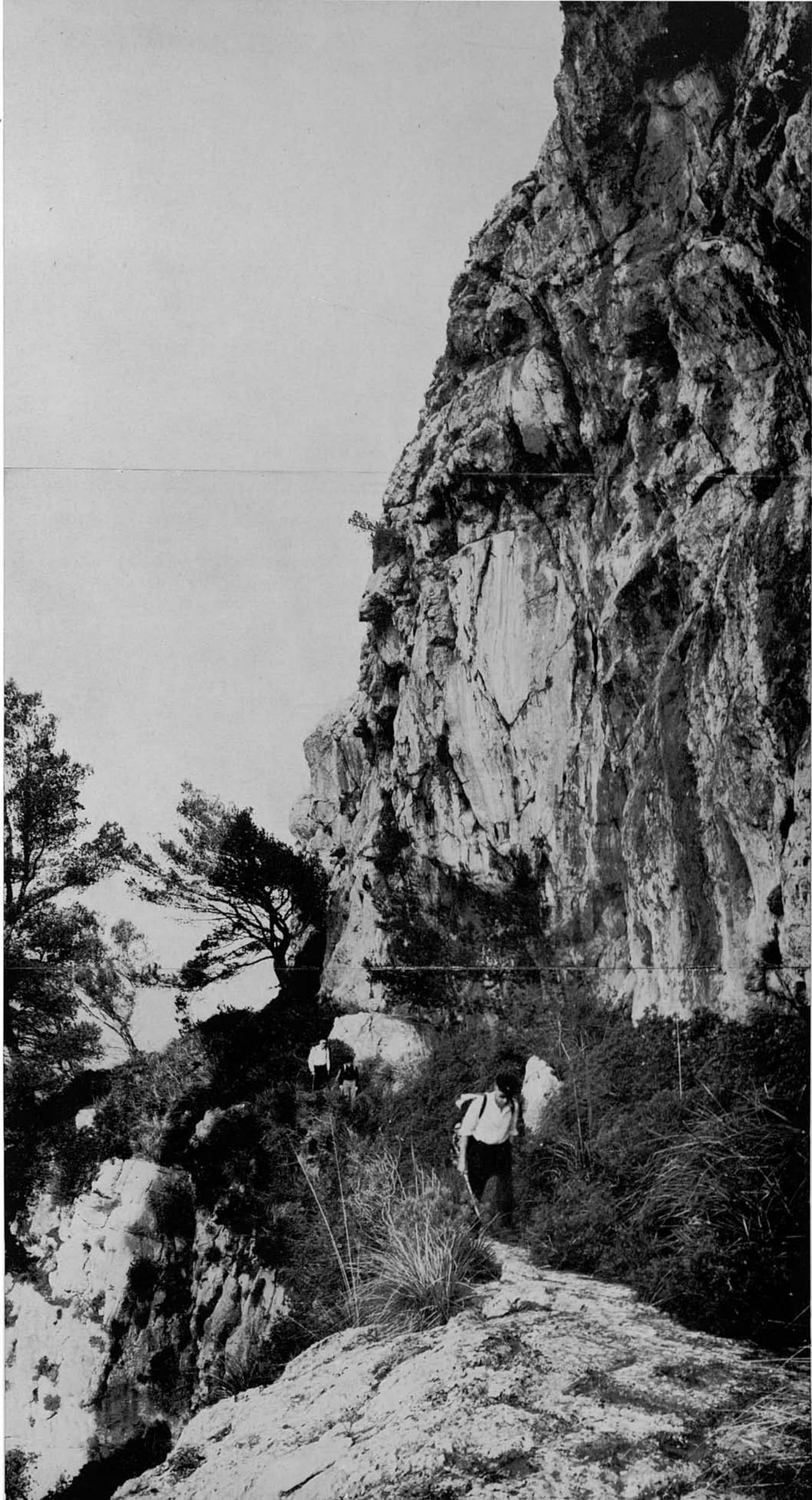

51. Unes quantes passes més avall trobam també aquesta estranya construcció, que pensam pugui ser un vell forn de coure pa per a ús dels guaites. També creim si podria tractar-se d'un aljub, però no s'hi veu cap mena de dipòsit ni restes de conducció o de recollida d'aigües. I tanmateix, d'alguna manera se l'havien de procurar allà dalt. Posteriorment hem llegit que es tracta d'un "horno para calentar al rojo las balas", es a dir, per ús artiller d'aquell vell canó.

52. Ens encaminam de bell nou al forat del pas al caire del precipici, únic punt practicable per entrar —i sortir— a aquest coster oriental de la Penya Roja;...

53. ...i altra vegada poc després, tornam a passar per l'estreta cornisa (vista inversa de les fotos 38-39) vora la paret occidental de la mateixa.

Tot el camí, en aquesta tornada de la Penya Roja, fins enllaçar amb el senderol que es bifurca a la sortida del santuari, ha de fer-se pels mateixos passos que a l'anada.

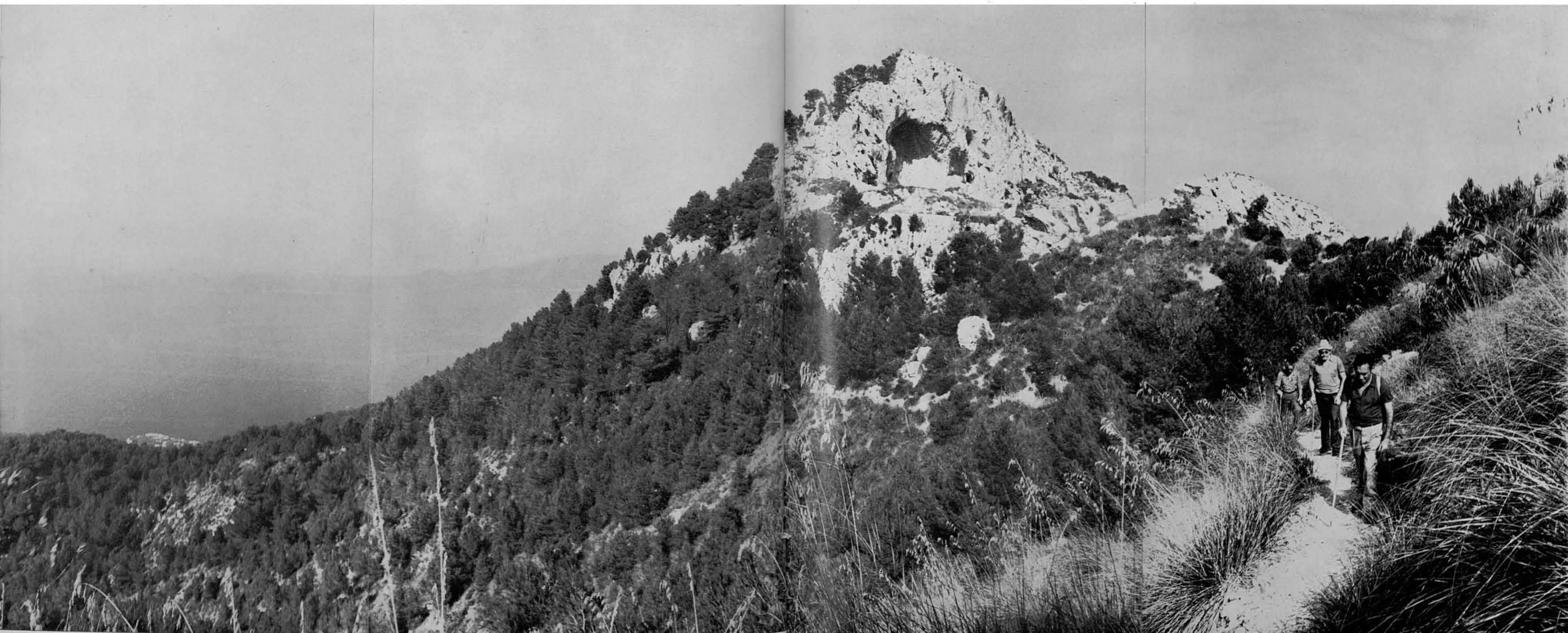

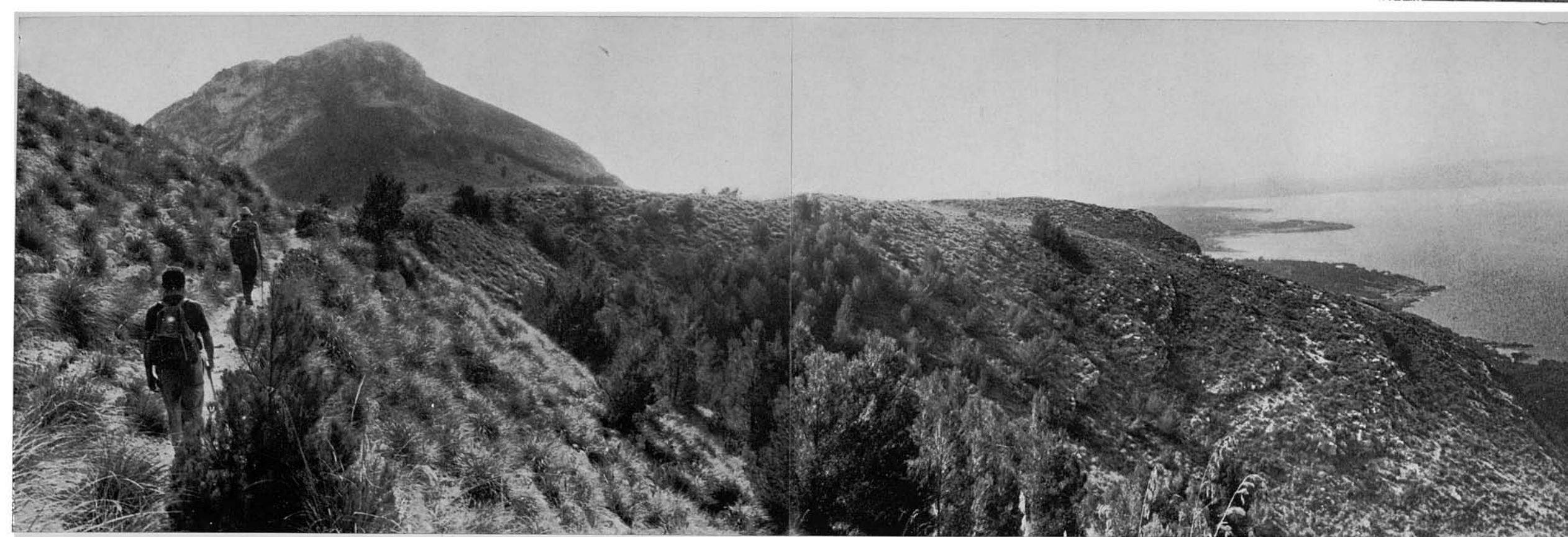
54. Travessam ara l'espès i esponderós carritxar ahudit en les fotos 35-37, i ens tornam a internar en el pinar que s'exten coster avall a darrera el santuari.

Allà baix, a la dreta, en la retallada vorera del mar apareix l'aguda Punta des Càrritx; més enllà, el Cap Gros; i quasi a la vora superior de la fotografia, la Punta de Tacàritx i la Punta del Mal Pas, ja quasi invisible per la boirina. I tot al llarg de la costa més propera es veuen trossos ondulants de la carretera militar d'accés al Cap des Pinar. En el centre de la foto, un poc amunt, es distingeixen

dues edificacions: una és el santuari de la Victòria; l'altra l'alberg "Crucero Balears", esmentat abans.

55. Hem enllaçat (foto 34) amb el senderó de pujada a Sa Talaia i estam arribant al Coll des Clot. La foto mostra l'aspecte retrospectiu general de la zona i la forma com puja el senderol. Enfront, un gran buit en el penyal cimaller del Puig de Sa Talaia Vella.

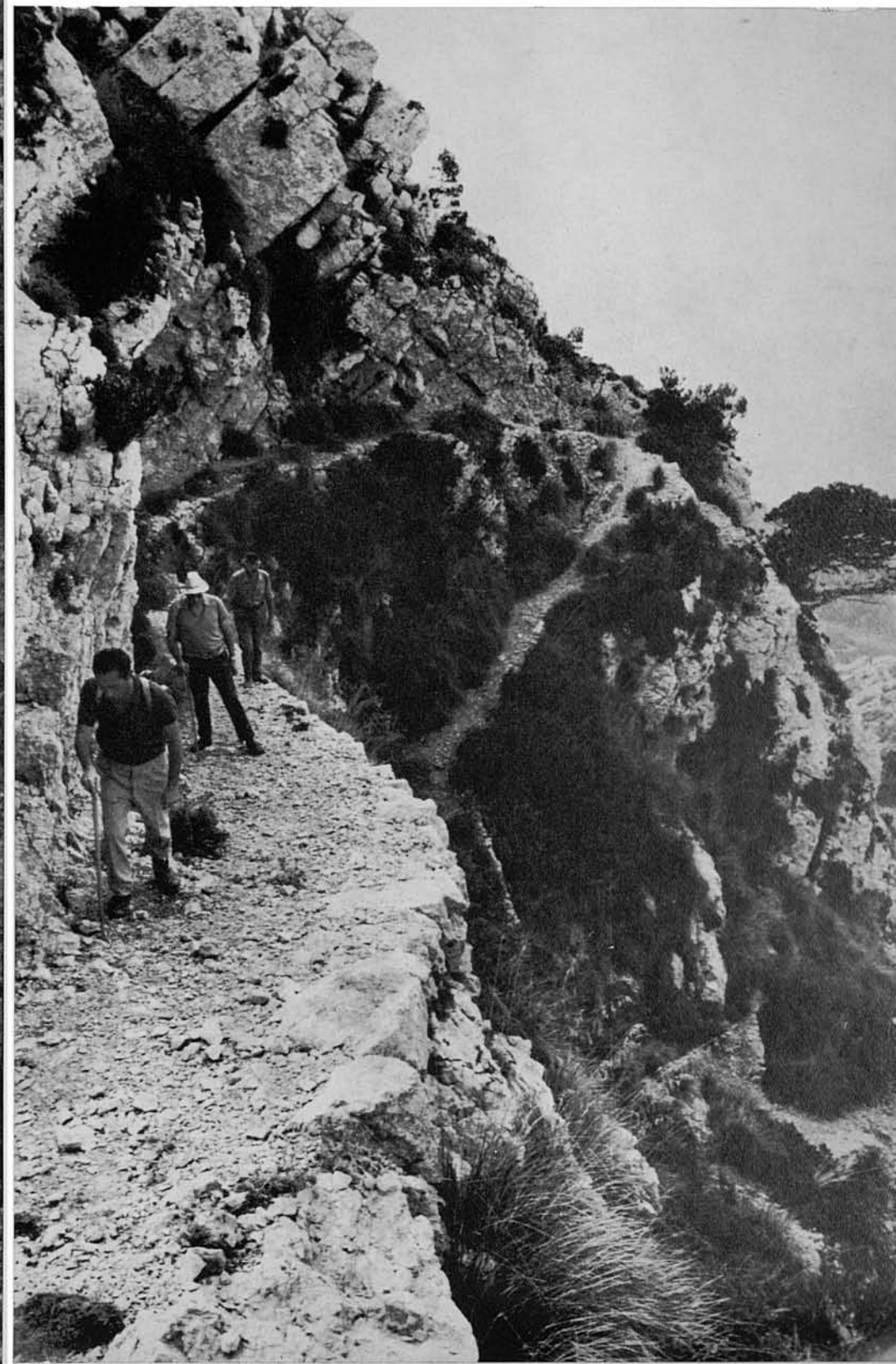

56-57. I aquestes dues vistes en contrallum, totes dues amb la cucua de Sa Talaia de la Victoria enfront, mostren la zona en el sentit de la marxa i el senderó cap al cim. En la segona, a l'esquerre, pujols que s' succeïxen en direcció al Cap de Menorca.

58. La pujada a Sa Talaia des del santuari, sense ser excessivament fatigosa, és el tros més pesat del recorregut. En acostar-se al capdamunt, el senderó, fins ara caminó natural, s'ha de tornar camí artificial a l'escalar la part superior de la cara nord del Puig de Sa Talaia. Aquesta fotografia, igual que les dues que segueixen...

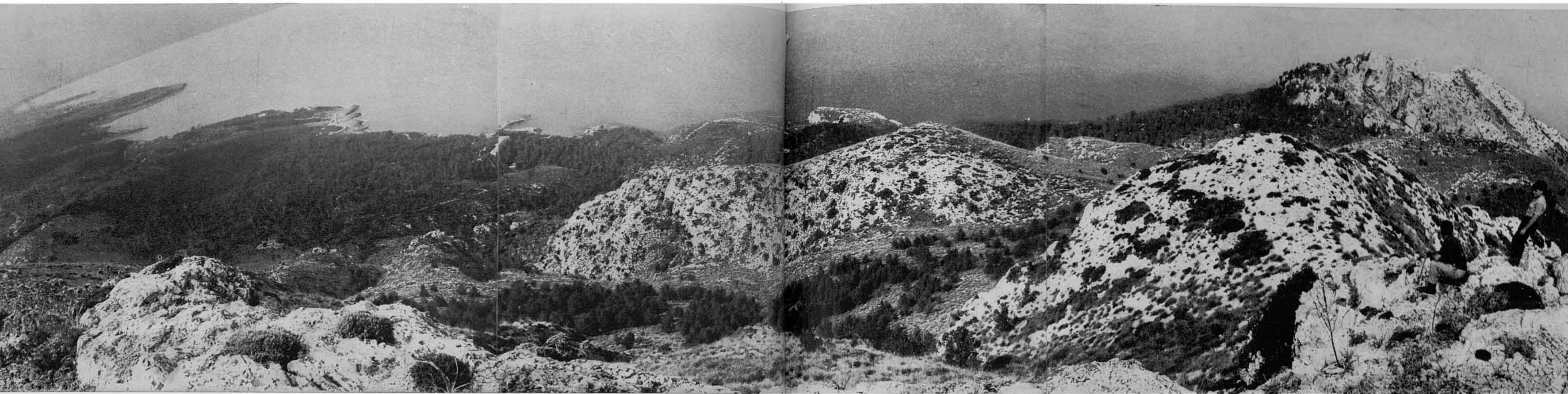

59-60. ...mostren aspectes, cap endavant i retrospectius, d'aquest camí artificial, que serpenteja en brusca pujada per l'espadat cimaller, fins atènyer, passat el darrer colze...

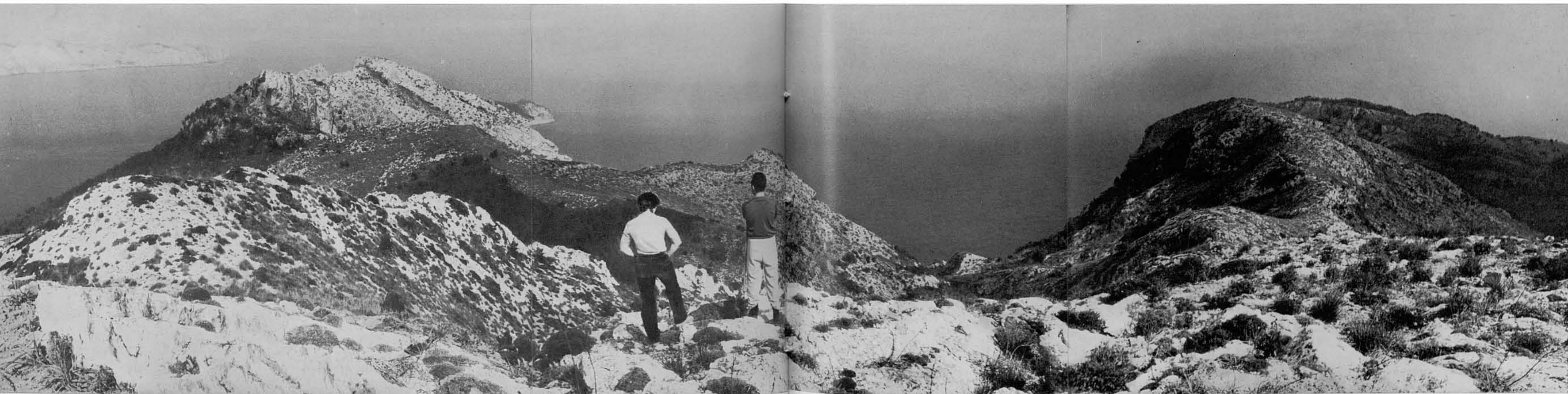
61. ...la falda sudest. Allà el camí es fa més suau i torna a fer-se natural, ja molt a la vora del cim, que es veu aquí dalt.

62-63. Ja dalt de tot, prenim aquestes panoràmiques que, com es veu, són continuació una de l'altra fins a aconseguir una panoràmica quasi total en cercle. En la primera, cap al Nord, apareix la costa alcudienca de la badia de Pollença, els principals accidents de la qual ja han estat esmentats. A l'extrema dreta, el Puig de Sa Talaia Vella, el Puig des Romaní i els roquissars extrems de Penya Roja o des Migdia (Canó des Moro), descendint en baixada brusca sobre el Cap des Pinar; i aquí baix, a l'esquerre, el bosc on es troben els campaments juvenils. Per dins aquest bosc anam a retorna, baixant per la punta rocosa que compareix aquí prop a l'esquerre.

En la segona, presa en direcció Est, es veu, apart de la punta extrema del Cap des Pinar, que guaita per darrere els últims descensos de la Penya Roja, el Puig de Sa Talaia Vella; i aquí a la dreta el Puig des Boc (345 m.) i les seves baixades cap al mar, que rematen en el Cap de Menorca. Igualment, a l'esquerre, aquí abaix, el Coll des Clot, y el dit Pla de Sa Talaia,

64. Vers l'Oest, molt emboirat i a contrallum, es veu l'istme d'Alcúdia entre les dues badies, a la dreta la de Pollença i la d'Alcúdia a l'esquere. A l'extrem esquerre, l'illot d'Alcanada.

65. Vista de la cucuia de la Talaia de la Victòria, a on queden les ruïnes d'algunes instal·lacions de vigilància usades durant la guerra civil espanyola de 1936-1939. La garita dels guaites es veu edificada sobre la base de lo que fou l'antiga torre, la ruïna de la qual, ja anteriorment avançada, es completa en els anys de 1936-1937.

66-67. Iniciam la baixada per l'extrem occidental del penyalar del cim, i recorregut un tros de la carena que el continua en aquesta direcció,...

68-69. ...ens deixam caure per la coma que aquí compareix, per atènyer un camí que s'inicia (es veu en la foto 68) al peu. La baixada és aspra, encara que perfectament practicable. S'han d'esquivar els penyals que es veuen allà baix a la dreta, que no són transitables.

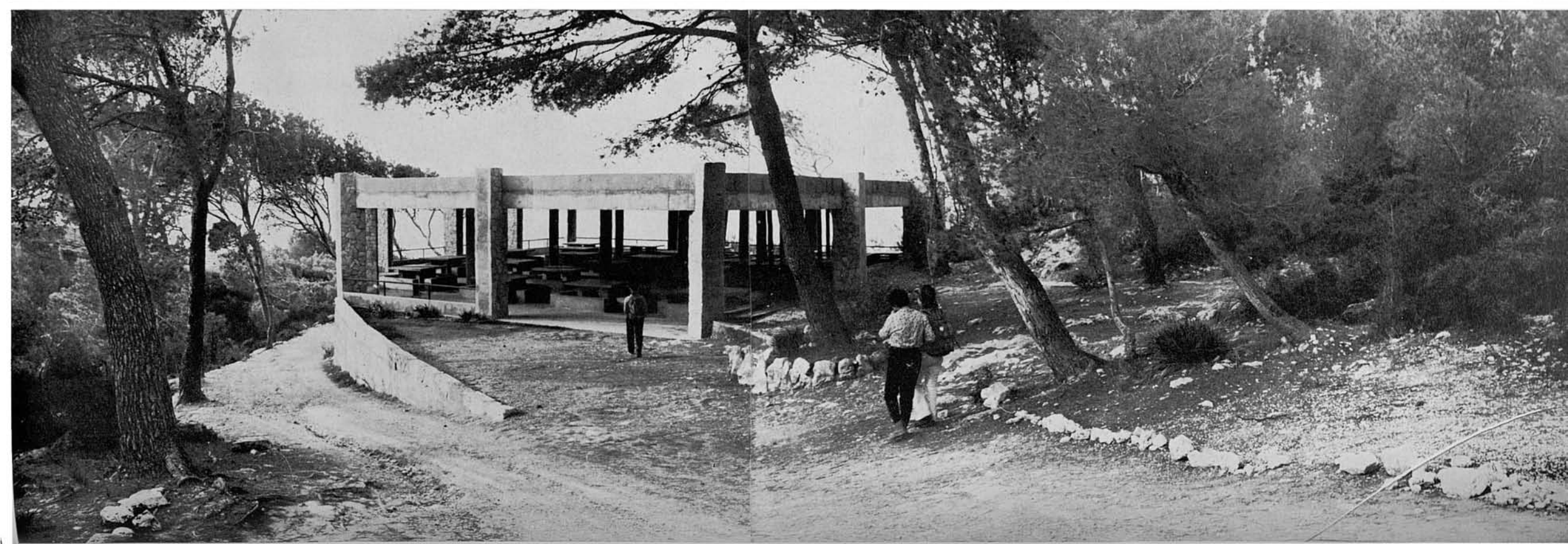

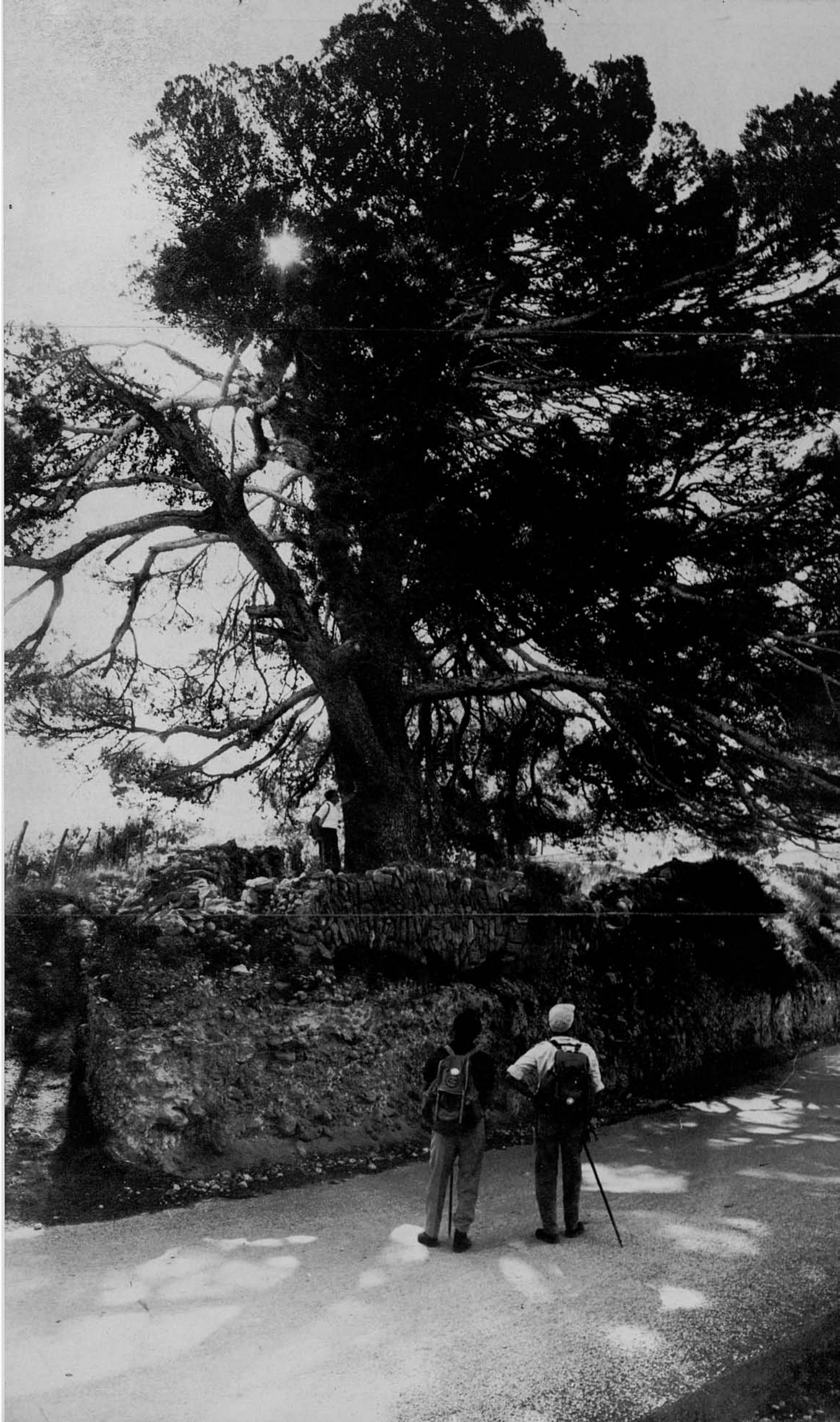
70-71. Arribats a baix, i ja en el camí que es veia des de dalt. prenim aquesta vista retrospectiva del Puig de Sa Talaià, la pujada del qual per aquesta part visible sembla molt problemàtica, sinó impossible.

Aquí mateix s'inicia ja el bosc, que és una pineda molt pintoresca...

72-73. ...a través de la qual un camí ample i còmode du fins a les mateixes instal·lacions del campament juvenil de la O.J.E., el menjador del qual —desert i silenciós en temps d'hivern— es veu en aquesta fotografia.

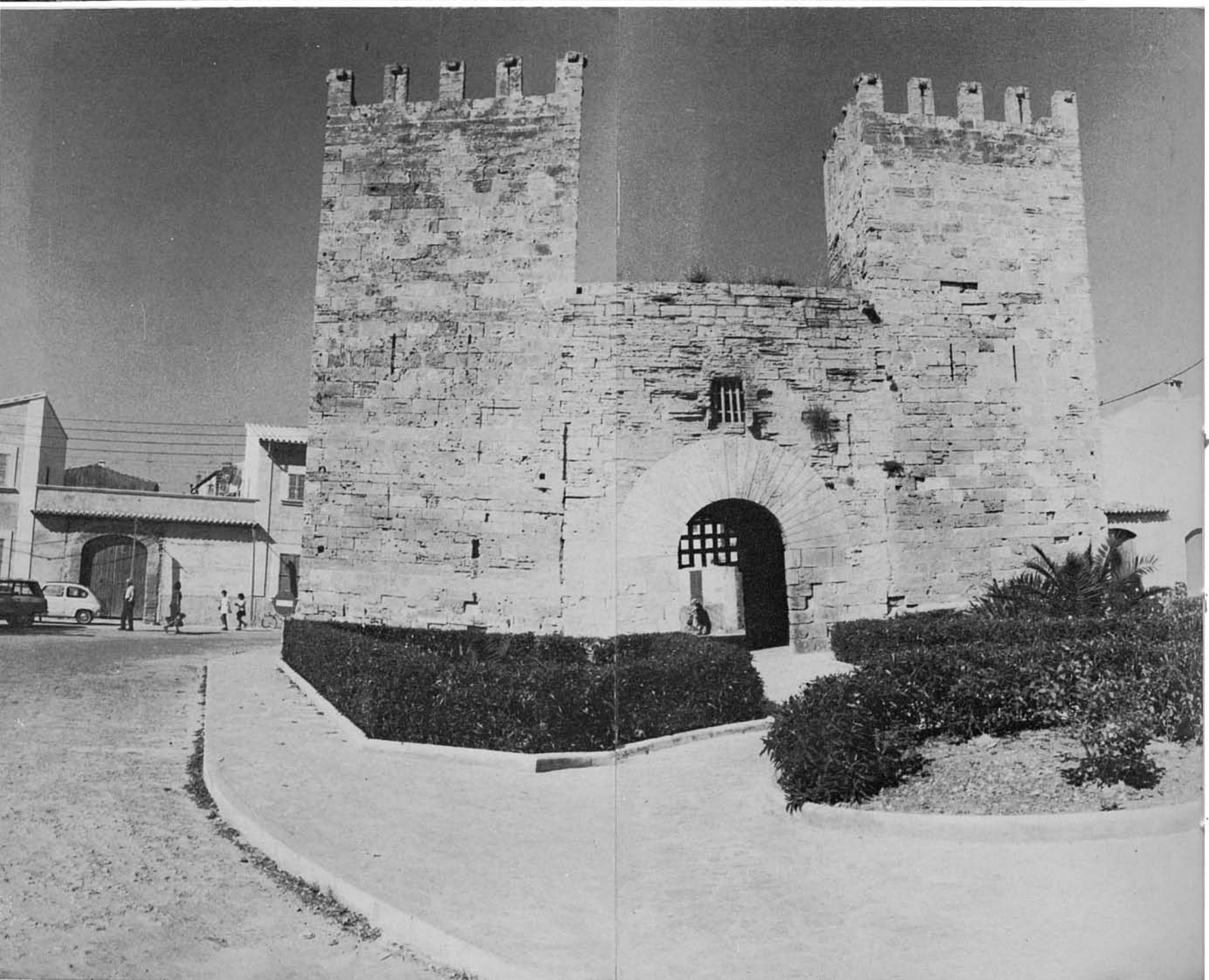
74. De bell nou a la carretera, seguim la tornada cap a Alcúdia, desfent els passos del dematí.

Prop de la urbanització de Bon-Aire hi ha aquest gran pi, exemplar de difícil parió, cada una de les branques del qual, per la seva llargària i gruixa, és com un pi no gens petit.

75-76. I després de travessar novament el Mal Pas arribam a Alcúdia, entrant per la vella Porta de Xarxo o del Port.

I aquí donam per acabat aquest interessant circuit, per la part Nord de la península d'Alcúdia.

principals objectius de l'itinerari són la Penya Roja o des Migdia (també Penyal des Canó des Moro, com ens agrada nomenar-la entre els del nostre grup), i, naturalment en primer lloc, la Talaia de la Victòria.

No es tracta de cap volta excessiva per grups avesats a la marxa de muntanya, per mes que els paratges descrits, que val la pena de visitar poc a poc, aturant-se a qualsevol dels seus punts panoràmics, poden donar —modificant o eixamplant a voluntat el camí— matèria per dues sortides distintes, una amb objectiu principal el Penyal o Canó des Moro, i una altra —la clàssica— a les altures de Sa Talaia i zona veïna.

Noaltres, no obstant, posat que hauríem de repetir per força vistes similars en la descripció gràfica dels dos itineraris, que tendrien una part comú, hem preferit de refondre-ls en un sol fascicle, i que cadascú, arribat el cas, resolgui el circuit així com li convengui i vulgui.

Aquí es descriu, com queda dit, la part Nord de la península d'Alcúdia. Un altre fascicle que recorrerà, més endavant, la part Sud i Oriental per Alcanada i el Cap de Menorca, completarà la descripció gràfico-geogràfica d'aquesta avançada punta mallorquina sobre el mar.

La península d'Alcúdia, que queda quasi estrangulada per l'estret istme en el centre del qual es troba l'amurallada ciutat, forma la divisòria entre la badia del seu nom i la de Pollença, seguint un eix paral·lel al de la península de Formentor, que estroba allà prop, a la vista. Tota la seva part Nord, exposada a la furia del Septentrió i als embats d'una mar sovint excitada, es spadada i brava, fora del fons de sac de la part de la badia de Pollença vora la ciutat, que té extenses platges, encara que no massa tranquil·les ni obertes. La part Sud, en canvi, moltíssim menys o no gens spadada, conté suaus i límpids sorrals a l'abric de les muntanyes que, encara que la majoria són pelades i no molt elevades ocupen quasi tota la península.

Malgrat que en el present recorregut pujam a dos cims, no es pot dir que sia una excursió "de muntanya" en tota regla, per tal com quasi tot el camí es fa per carretera molt suau i bastant transitada, per voreres marítimes urbanitzades, fins al propi santuari de la Victòria; jatsia també perquè el punt més alt que s'aconsegueix —Sa Talaia— no arriba mes que a 444 m., i s'ateny per un senderó comodíssim que puja fins al capdamunt. Això sí, malgrat la modesta altura d'aquest cim, posat que és molt obert d'horitzó i el més elevat de tots els amples encontorns, permet contemplar des d'allà dalt extenses panoràmiques que no deixaran de sorprendre a ningú.

En resum, el nostre itinerari és: des d'Alcúdia al santuari de la Victòria, carretera, travessant les atractives zones costeres, al principi de les quals es troben actualment urbanitzacions estivals com la del Mal Pas i Bon-Aire, i més enllà els campaments d'estiu de l'O.J.E. Es un camí molt agradable i pintoresc amb seguits atractius naturals i magnífiques vistes marines. Des del Santuari, una sendera per zona bastant agrest ens puja a la Penya des Canó des Moro, descobrint-nos a la vista sorpresa darrera sorpresa. De tornada, s'enllaça amb el que iniciam en el santuari i, seguint en direcció oposada, ens va enfilant sense gran esforç fins al cim de Sa Talaia. D'allà baixam, a la brava, per un esquerp comellar que quasi arriba fins a dalt, i on no hi ha ni hi hagué mai camí ni carrera, en direcció al campament de l'O.J.E., al qual s'arriba per un camí que travessa el bosc on es troba el dit campament. Des d'allà es surt tot seguit a la carretera, retornant a Alcúdia pels mateixos passos que a l'anada.

Hem d'advertir que prenim aquesta baixada de Sa Talaia per donar una major varietat al recorregut, car semblaria més lògic tornar al santuari per el mateix senderol de pujada,

cosa que segurament faran molts, i molt més si es pensa dinar allà o pels encontorns.

Noaltres recomanam de dinar a dalt de Sa Talaia, disfrutant unes hores de les superbes panoràmiques que s'hi ofereixen. S'hi ha de pujar, però, aigua, si es vol fer així, perquè allà dalt no n'hi ha.

Tot en aquest recorregut —si s'exclou la pujada del Penyal des Canó des Moro i la baixada de Sa Talaia tal com la descriuim aquí— tot, com deim, és còmode i a l'abast de qualsevol persona mitjanament caminadora. La caminada, per altra part, no és tampoc excessiva i, en darrer extrem, es pot escusar a voluntat, i arribar inclús en cotxe fins a les mateixes portes del Santuari de la Victòria.

Això sí, de qualsevol forma que es faci, no defraudarà.

*
**

El santuari de la Victòria és una edificació enormement alta, estirada i voluminosa per el que solen ser aquesta classe d'oratoris campestres, o eremitoris, encara que la capella pròpiament dita, que ocupa la part baixa de davant, no és massa ampla, quedant la resta destinada a vivenda i habitacions de l'hosteria.

L'edificació té un aspecte robust de fortalesa, aconseguit a força d'ampliacions successives a través del temps i per imperiosa necessitat de defensa contra la pirateria en centúries passades, en un lloc tan propici a desembarcs i a sorpreses.

Allà és venerada la imatge de Nostra Senyora de la Victòria, talla de fusta policromada, potser del s. XV (o posterior segons sembla), repetidament restaurada i darrerament en 1949. Es una Verge asseguda amb el Nin Jesús dret sobre la cama esquerra. Va vestida, amb túnica i mantell, i se sap que en els ss. XVIII i XIX va anar vestida amb robes postisses, seguint al mal gust en això propi de l'època.

Com tantes altres imatges "trobadres" aquesta té una piadosa llegenda de reiterades aparicions cap-al-tard de tres dissabtes consecutius a un pastor, aquí un tal Joan Boy, de Pollença, entre càntics i resplendors celestials, sortits d'una frondosa colònia de garbaions prop del lloc on avui s'aixeca el santuari.

Duita per dues vegades a la parròquia de Pollença, ja que Alcúdia no era encara aleshores més que un caseriu d'aquella vila, per dues vegades desaparegué miraculosament, per esser trobada novament en el mateix lloc de la primera, posant-se així de manifest la seva voluntat de culte en aquell indret. Allà fou erigit vers 1252 un modest oratori en forma de torre de defensa, del qual prengué nom de Nostra Senyora Santa Maria de la Torre.

Aquesta versió no és, però, admesa per tothom, creguent-se contràriament que l'oratori de Santa Maria de la Torre no s'ha de identificar amb l'actual de la Victòria, sinó amb la primera església de la vila d'Alcúdia, que naixia aleshores; i que l'actual santuari de la Victòria no va més enllà del s. XV, i pren origen d'un ermità anomenat fra. Diego Garcia, del qual consta que, amb altres companys, formà una comunitat en aquells paratges, dedicant-se a l'alquímia, en cerca de la pedra filosofal i practicant amb certa anomenada el curanderisme. Se sap que en temps de les Germanies (1521-1523) aquella imatge era coneguda a Alcúdia amb el nom de Nostra Dona de fra. Diego.

L'any 1521 els pagesos i menestrals mallorquins, en protesta contra els abusos del poder reial i de la noblesa, es revolucionaren en l'alçament popular de les Germanies. Lúnica vila de Mallorca que restà fidel a Carles I fou la d'Alcúdia, sitiada pels agermanats el mes de novembre d'aquell any, sens arribar a expugnar-la, car els alcudiençs, enardits per un tal fra Antoni d'Avila, prior del covent de carmelites, establerts

de poc a la vila, resistiren amb èxit i derrotaren els assetjadors, obligant-los a aixecar el setge.

Els frares del Carme havien baixat la imatge de Nostra Dona de fra Diego des de l'oratori de la muntanya i la guardaven en la seva capella del convent d'Alcúdia, quan l'any següent, 1522, els agermanats posaren de bell nou setge a la vila. Els alcudienecs es veren aquesta vegada força apurats, fins al punt de mancar de queviures i de municions. Arribades les coses a l'extrem i a punt de començar l'assalt de les murades pels assetjadors, el dia 23 d'abril de 1522 el mateix prior del Carme fra Antoni d'Avila tornà encendre els anims dels assetjats i salvà la situació. Cridant pels carrers ¡victòria, victòria!, i passejant la imatge de Nostra Dona de fra Diego, exhortà les tropes i poble a resistir fins a la mort, prometent-los l'ajuda de la Celestial Senyora. Els assetjats pujaren tots a les murades decidits a la defensa i, obrint les portes de la vila, envestiren als assetjadors al crit de ¡Verge Maria de la Victòria!, desbaratant-los i fent-los retrocedir i fugir fins a Pollença.

Des de llavors la imatge de Nostra Dona de fra Diego

començà a ser coneguda amb l'advocació de Nostra Senyora de la Victòria, amb la qual es coneguda avui. Poc després de acabada la revolta de les Germanies fou traslladada novament al seu oratori de la muntanya, i allà roman.

Aquest oratori estigué ocupat ocasionalment per ermitans, i altres ocasions confiat a la custòdia de donats. Diverses vegades fou assaltat per pirates, que arribaven amb facilitat fins a les platges i cales de la península d'Alcúdia. Per això hagué de ser engrandit i fortificat, fins a prendre l'aspecte de fortalesa que ara té. En el s. XVII fou reconstruïda la torre primitiva, que estava en ruïna. A primers del XVIII l'oratori fou objecte d'una altra reconstrucció amb la construcció del cambril actual i el nínxol per la imatge. El retaule és de 1747, i el cambril fou reformat novament encara en 1939.

El santuari de Nostra Senyora de la Victòria d'Alcúdia és avui dia un lloc bastant visitat i, sobretot d'estiu, hi acudeix molta de gent que desitja gaudir d'uns dies de tranquil·litat, repòs i bones vistes, a l'hostal o "hospederia", ampliada fa pocs anys, que pot hostajar unes 50 persones.

RUTES PUBLICADES

- 1.—Pollença - Castell del Rei. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 2.—Port de Sóller - Balix d'Amunt - Sóller (Pel Pas de S'Heura).
- 3.—Lluc pel camí vell de Selva.
- 4.—Valldemossa - Sa Gubia. (Per Pastorix i Muntanya).
- 5.—Lluc - Torrent dels Boverons - Lluc. (Pel Pas de Sa Mata).
- 6.—Mortitx - Cova de Ses Bruixes - Mortitx. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 7.—La Carretera a la Calobra. (Per Selva i Caimari). (Edició en mallorquí exhaurida).
- 8.—Sant Jordi - Puig de Galdent - Sant Jordi. (Per la Vall de Punxuat).
- 9.—Solleric - Puig d'Amós - Solleric. (Per Comasema).
- 10.—Establiments - Pouet de Sobremunt - Establiments. (Per Sarrià i Bunyolí).
- 11.—Pollença - Puig de Ca - Pollença. (Per Es pujol i Fartàritx des Racó).
- 12.—Santa Maria del Camí - Avenc de Coanegra. (Pel Torrent del Freu).
- 13.—Mortitx - La Malé. (Per Pedruixella i Ariant).
- 14.—Castell d'Alaró.
- 15.—Torrent de Pareis. I) Escorca - L'Entreforc i La Fosca.
- 16.—Torrent de Pareis. II) L'Entreforc - La Calobra.
- 17.—Mancor de la Vall - Massanella. (Per El Rafal i Els Tossals Vells).
- 18.—Font des Garbell.
- 19.—La Capella Blava.
- 20.—Artà - Ermita de Betlem.
- 21.—Sóller - Puig de l'Ofre. (Pel Barranc de Biniraix).
- 22.—Orient - Serra de la Rateta - Orient. (Per Comasema i el Pas de Na Maria).
- 23.—Alaró - Talaia de Ca'ls Reis. (Pel Pas de S'Escaleta).
- 24.—Puig de Randa. (Des de Algaida, per Castellitx i Albenya).
- 25.—La Trapa. (Des de S'Arracó, per Ses Basses i el Cap Fabioler).
- 26.—Torre de Lluc.
- 27.—Morro de Sa Vaca.
- 28.—Volta del Puig Roig.
- 29.—Puig de Bonany (Des de Petra).
- 30.—Torrent d'Almadrà.
- 31.—Pollença - Cales Castell i Sant Vicenç (Pel Pas dels Pescadors).
- 32.—Lluc - Sa Coma (Per Ses Figueroles i el Portell del Vent).
- 33.—Puig de N'Alí. (Des de Caimari per Els Horts). (Edició en mallorquí exhaurida).
- 34.—Puig de Sa Creu - Sa Mola. (Des de Caimari, per Ses Rotes i Ca'n Bajoca).
- 35.—Ses Basses de Moritx. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 36.—Camí vell de Pollença a Lluc.
- 37.—Lloseta - Ses Cases Noves. (Per S'Estorell i Biniatzent).
- 38.—Torrent del Gorg Blau. (I. Almallutx - Gorg Blau - Turixant).
- 39.—Torrent del Gorg Blau. (II. Turixant - S'Entreforc).
- 40.—Sa Talaia de La Victòria (Alcúdia).

EN PREPARACIO: algunes altres.

Depòsit Legal P. M. 896 - 1970.

Es propietat de l'autor.

Prohibida la reproducció.

© Jesús García Pastor.

Fotografies i text; revelat, ampliació, unió de les fotografies

i direcció de la edició: Jesús García Pastor.

Traducció del castellà: Joan Pons i Marqués.

Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.

Imprès per Miquel Ferrer Sureda.

Grabats: Grabograf, S. A. (Madrid).

Preu de venda:

120 pts.